

Projekt MNiSW-PW „Polsko – ukraińska współpraca instytucji
przedstawicielskich reprezentujących rektorów, na rzecz doskonalenia
działania uczelni”

PERSPEKTYWY ROZWOJU SZKOLNICTWA WYŻSZEGO UKRAINY – W KONTEKŚCIE WOJNY I INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

Svitlana Tsymbaliuk,
Kijowski Narodowy Uniwersytet Ekonomiczny imienia Wadyma Hetmana
Iryna Degtyarova,
SGH, Fundacja Rektorów Polskich

4 grudnia 2024 r.

Spis treści

- Organizacja procesu kształcenia w kontekście pełnoskalowej inwazji.
Straty edukacyjne
- Zniszczenia infrastruktury i relokacja instytucji szkolnictwa wyższego
- Wpływ wojny na liczbę studentów i pracowników akademickich
- Finansowanie szkolnictwa wyższego
- Trendy i wizje rozwoju szkolnictwa wyższego w Ukrainie w międzynarodowych i krajowych dokumentach strategicznych
- Perspektywy rozwoju szkolnictwa wyższego w Ukrainie - możliwe scenariusze

Organizacja procesu kształcenia w
kontekście pełnoskalowej inwazji.

Straty edukacyjne

Wyzwania i negatywne konsekwencje pełnoskalowej wojny dla systemu szkolnictwa wyższego na Ukrainie

zniszczenia i uszkodzenia infrastruktury akademickiej

stałe zagrożenie dla życia i zdrowia środowiska akademickiego

Migracja studentów, doktorantów i kadry akademickiej

Przymusowa relokacja instytucji, studentów i kadry wewnątrz kraju

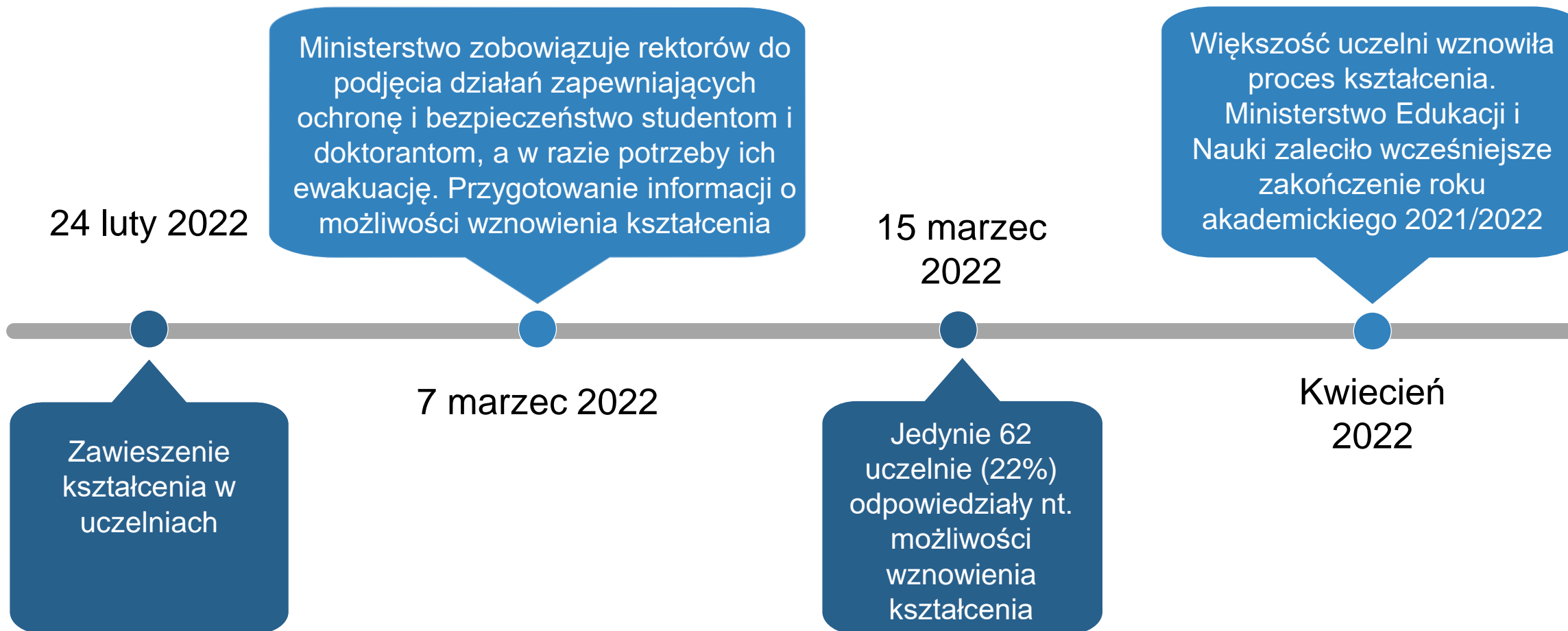

Straty edukacyjne spowodowane spowolnieniem procesu kształcenia, nieuczęszczaniem w zajęciach, obniżoną jakością nauczania

Obniżenie wydatków budżetowych na szkolnictwo wyższe

Sytuacja w uczelniach ukraińskich – przebieg zdarzeń

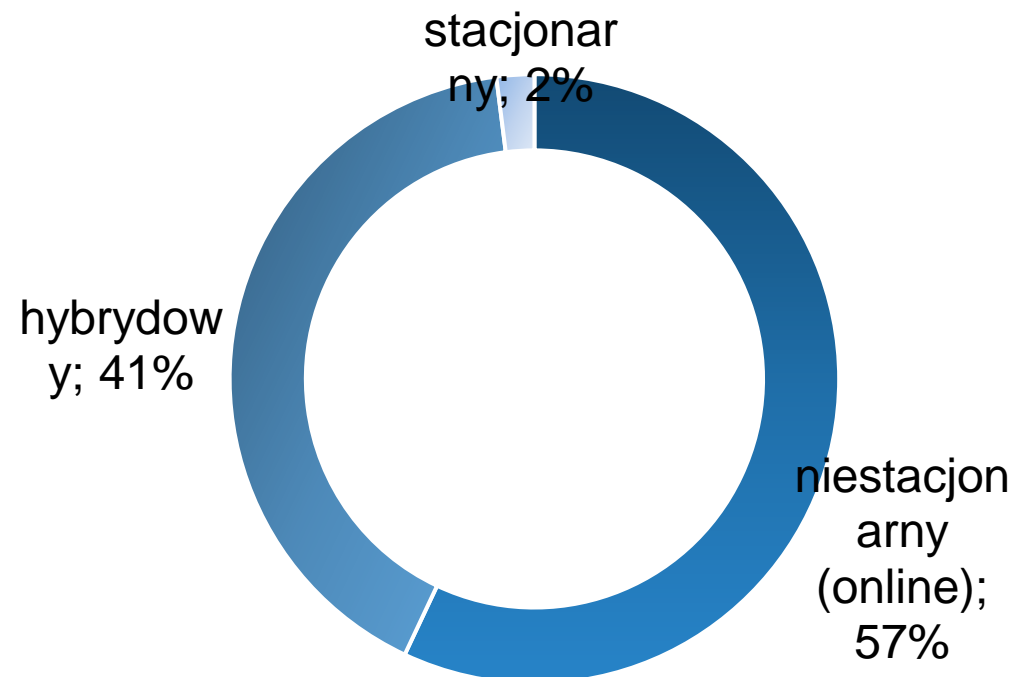

Źródło: Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy

Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану. Наказ МОН України від 07.03.2022 № 235. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-22#Text>; Про завершення навчального року. Лист МОН від 10.03.22 № 1/3417-22. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/85933/

Ocena potrzeb w szkolnictwie wyższym (ankieta uczelni akademickich i zawodowych, 25.06 – 04.08.2022)

Tryb studiów

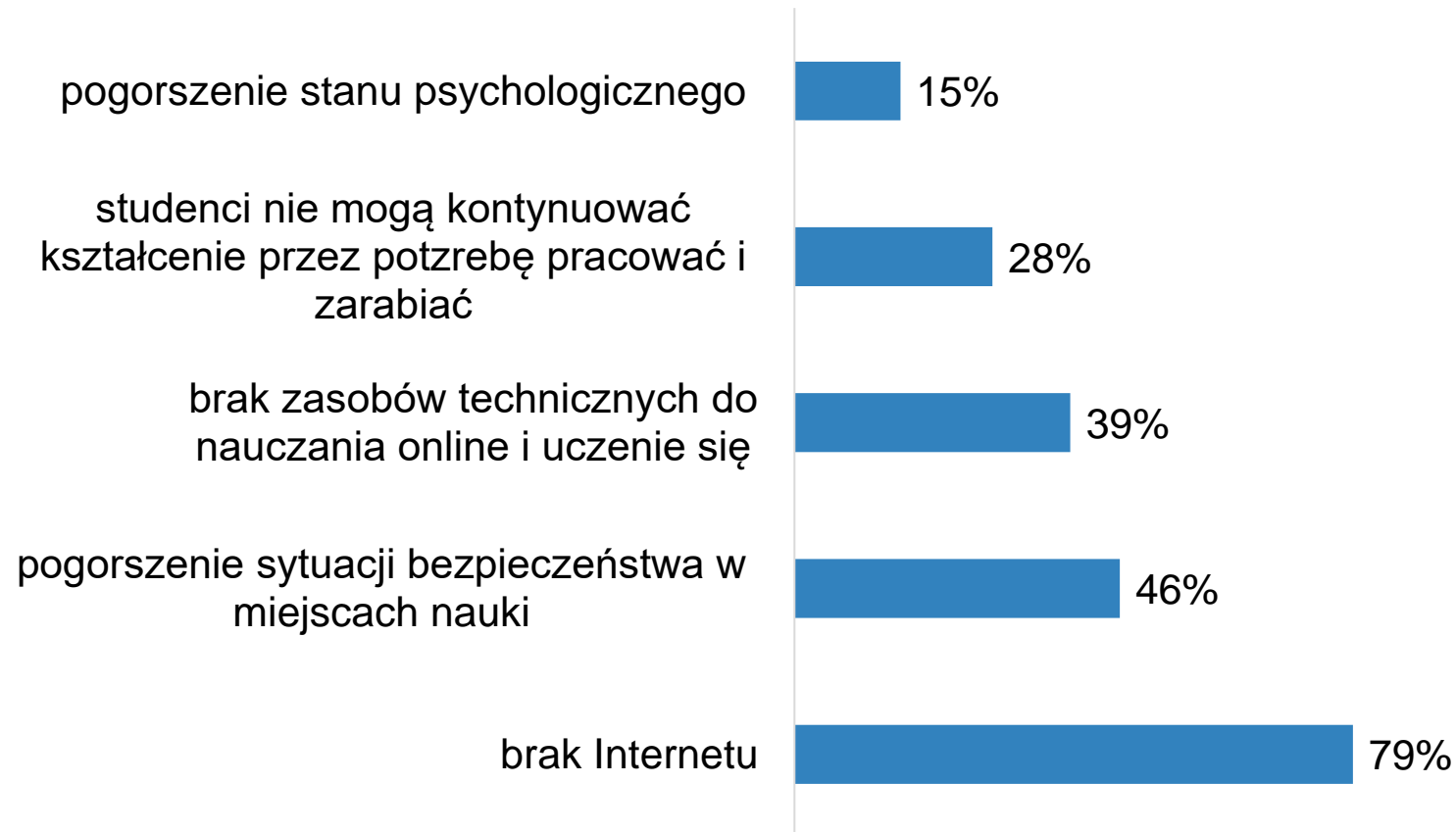
- W większości uczelni **prawie wszyscy (81-100%) lub ponad połowa (51-80%) studenci wznowili naukę.**
- Prawie wszystkie uczelnie zapewniły **kształcenie na odległość studentom, którzy wyjechali za granicę.**

Źródło: Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy

Оцінювання потреб вищої освіти України. Первинний аналіз 25 червня – 04 серпня 2022. С. 2. URL:
https://osvita.ua/doc/files/news/870/87068/ukraine_higher_education_initial_report_.pdf

Ocena potrzeb w szkolnictwie wyższym (ankieta uczelni akademickich i zawodowych, 25.06 – 04.08.2022)

Bariery do kontynuacji studiów

Źródło: Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy

Оцінювання потреб вищої освіти України. Первинний аналіз 25 червня – 04 серпня 2022. С. 2. URL:

https://osvita.ua/doc/files/news/870/87068/ukraine_higher_education_initial_report_.pdf

Problemy w organizacji kształcenia w 2022-2023 r.ak.

2022-2023 r.ak.

2021-2022 r.ak.

Stworzenie
bezpiecznych
warunków

Przerwy w
dostawie energii
elektrycznej,
ogrzewanie,
groźba przerw w
dostawie prądu

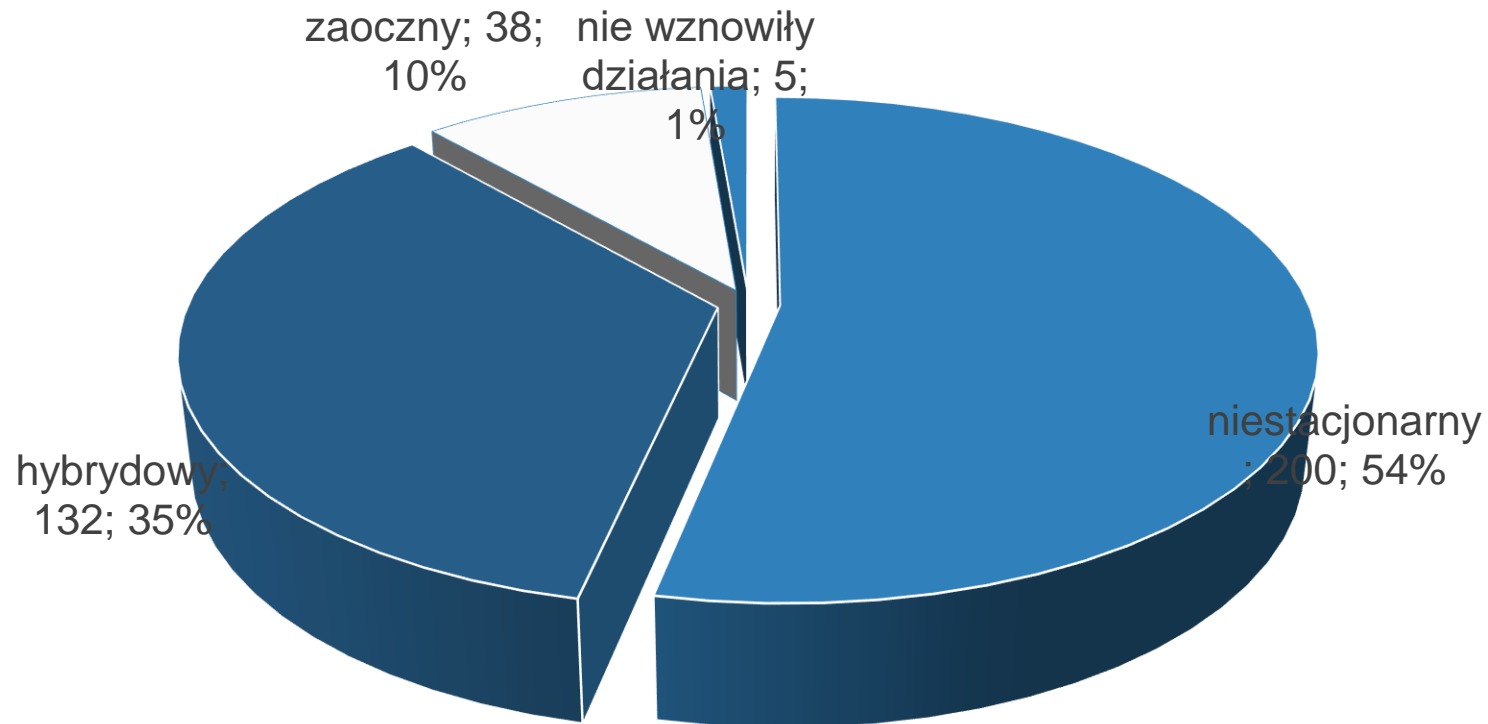
Trudności w
komunikacji

Trudności w
dostępie do treści
dydaktycznych
(zajęć) online

Tryb realizacji studiów w uczelniach w 2022-2023 r.ak.

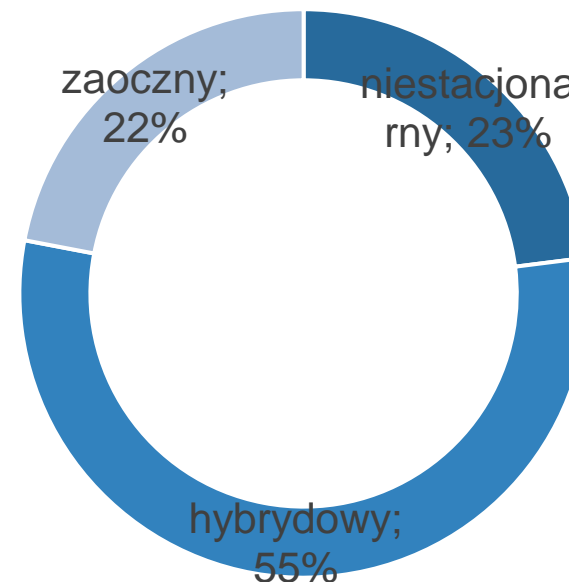

Źródło: Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy, Instytut Analityki Edukacyjnej

Osvita i nauka Ukrainy v umovah voennogo stanu: vyklyki, rozvytok, povoyenni perspektivy. Informaciyjno-analiticnij zbirnyk. S. 41. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf>

Tryb kształcenia w uczelniach w 2023-2024 r.ak.

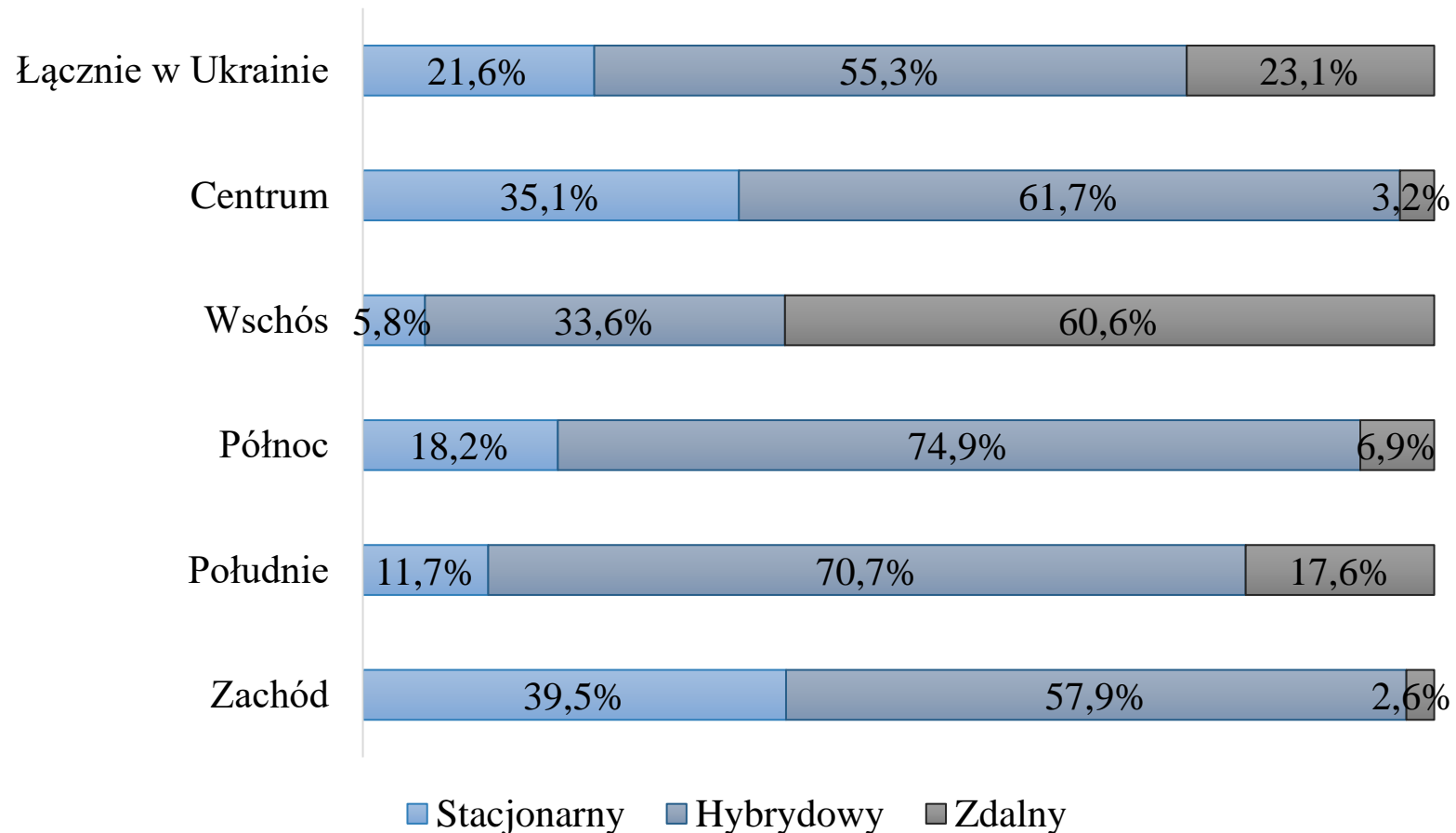
- Przed rozpoczęciem roku akademickiego 2023/2024 **Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy zaleciło uczelniom przejście na formę stacjonarną (offline) kształcenia**, biorąc pod uwagę dostępność i pojemność schronów
- **Bezpieczeństwo pozostało priorytetem dla uczelni**

Źródło: *Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy*
Про здійснення освітнього процесу. Лист МОН від 11.07.2023 № 1/10142-23. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/89545/

Źródło: *Państwowa Służba Jakości Edukacji Ukrainy*
Результати моніторингового дослідження базових аспектів організації освітнього процесу (якості, безпеки та ресурсів) в закладах фахової передвищої та вищої освіти в умовах воєнного стану у 2024 році (I етап). С. 16. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/Zvit_2024_I_etap_VO_FPO.pdf

Tryb studiów w uczelniach w II półroczu 2023-2024 r.ak. w różnych regionach Ukrainy

Źródło: Państwowa Służba Jakości Edukacji Ukrainy

Результати моніторингового дослідження базових аспектів організації освітнього процесу (якості, безпеки та ресурсів) в закладах фахової передвищої та вищої освіти в умовах воєнного стану у 2024 році (I етап). С. 16. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/Zvit_2024_I_etap_VO_FPO.pdf

Powody wyboru przez uczelnię trybu studiów

Niestacjonarny tryb	Stacjonarny i hybrydowy tryb
<ul style="list-style-type: none">• Czas od czasu alarmy powietrzne (w szczególności brak możliwości dotarcia do uczelni na czas)	<ul style="list-style-type: none">• Należyty poziom bezpieczeństwa podczas realizacji procesu kształcenia (uczelnia ma wyposażone schrony)
<ul style="list-style-type: none">• Niski poziom bezpieczeństwa organizacji procesu kształcenia (w tym brak wyposażonych schronów)	<ul style="list-style-type: none">• Uczelnia dysponuje zasobami (w szczególności stabilne dostawy energii elektrycznej)
<ul style="list-style-type: none">• Przebywanie znacznej części studentów za granicą	<ul style="list-style-type: none">• Potrzeba jakościowego zabezpieczenia procesu kształcenia i zdolność uczelni tego dokonać
<ul style="list-style-type: none">• Pozytywne doświadczenia stosowania trybu na odległość w przeszłości	<ul style="list-style-type: none">• Specyfika kształcenia (potrzeba przygotowania praktycznego studentów)

Źródło: Państwowa Służba Jakości Edukacji Ukrainy

Результати моніторингового дослідження базових аспектів організації освітнього процесу (якості, безпеки та ресурсів) в закладах фахової передвищої та вищої освіти в умовах воєнного стану у 2024 році (I етап). С. 17. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/Zvit_2024_I_etap_VO_FPO.pdf

Straty edukacyjne

Straty edukacyjne to luki w wiedzy i umiejętnościach, które powstają u osób uczących się w trakcie kształcenia w porównaniu ze standardami edukacyjnymi i oczekiwanymi efektami uczenia się.

Przyczyny

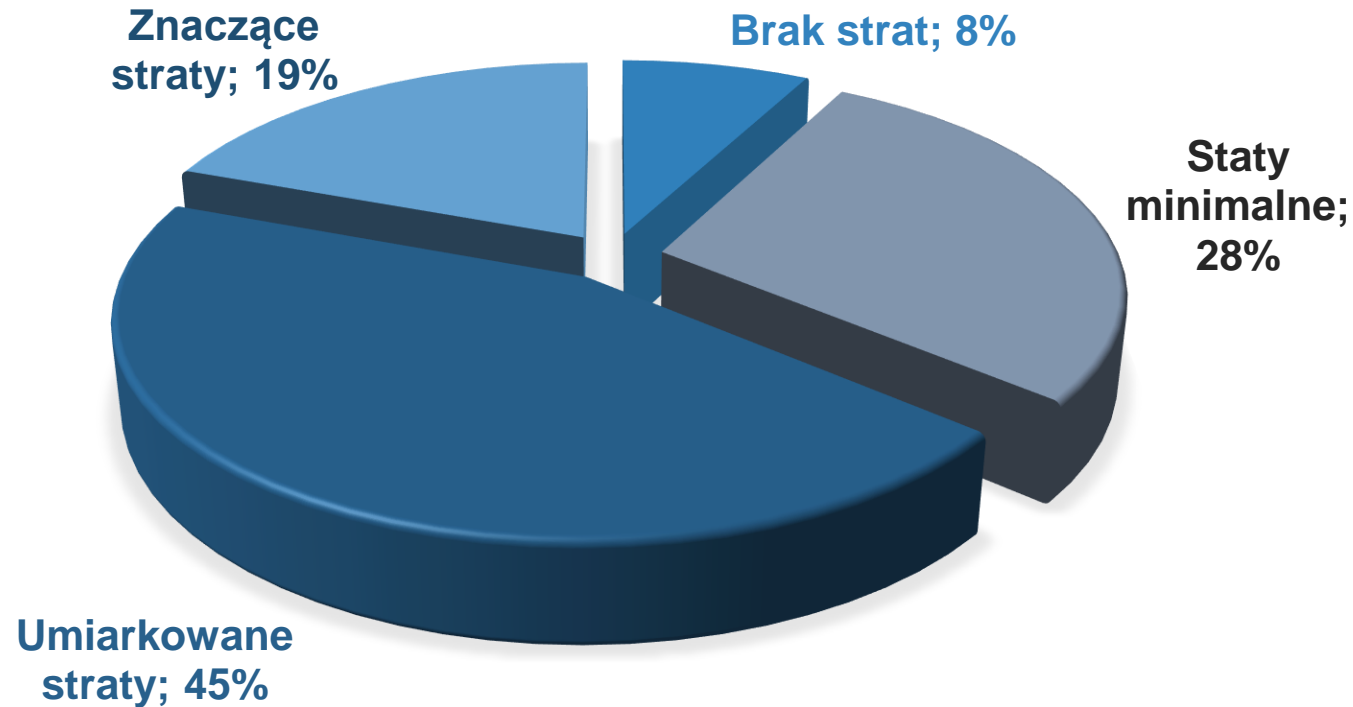
- długotrwałe nieobecności na zajęciach z powodu choroby lub problemy osobiste
- masowe „wstrząsy społeczne” i zdarzenia nadzwyczajne powodujące zawieszenie procesu kształcenia (wojna, pandemia, klęski żywiołowe)

Źródło: **Centrum Analityczne Cedoss**.

Освітні втрати: підходи до вимірювання та компенсації. 2022. https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/zapyska_osvitni-vtraty.pdf

Poziom strat edukacyjnych spowodowanych wojną w uczelniach akademickich i zawodowych (odpowiedzi kadry akademickiej)

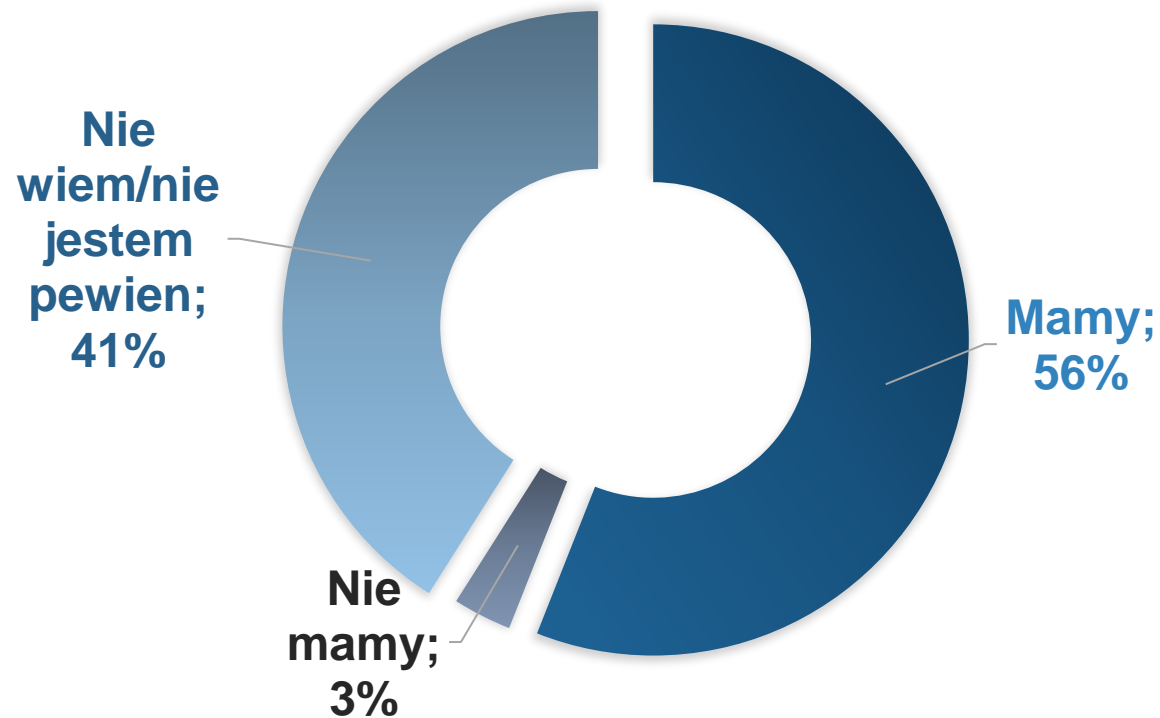

N = 9475 osób

Źródło: Państwowa Służba Jakości Edukacji Ukrainy

Результати моніторингового дослідження базових аспектів організації освітнього процесу (якості, безпеки та ресурсів) в закладах фахової передвищої та вищої освіти в умовах воєнного стану у 2024 році (I етап). С. 25. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/Zvit_2024_I_etap_VO_FPO.pdf

Czy Uczelnia posiada własną strategię pokonania strat edukacyjnych

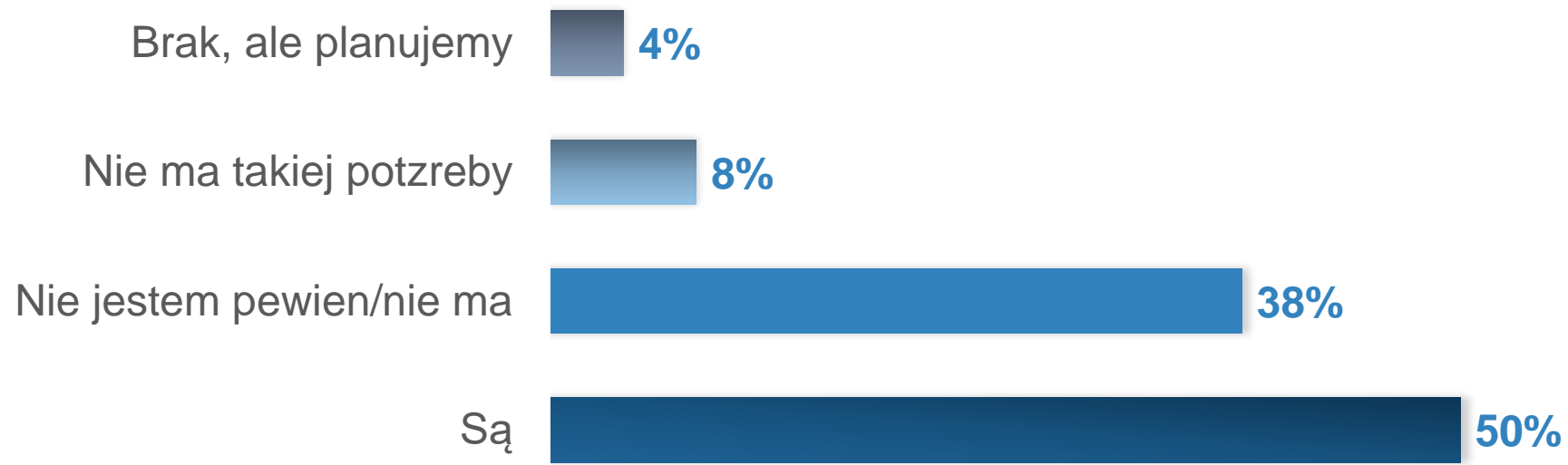

N = 9475 osób

Źródło: Państwowa Służba Jakości Edukacji Ukrainy

Результати моніторингового дослідження базових аспектів організації освітнього процесу (якості, безпеки та ресурсів) в закладах фахової передвищої та вищої освіти в умовах воєнного стану у 2024 році (I етап). С. 27. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/Zvit_2024_I_etap_VO_FPO.pdf

Czy uczelnia ma i stosuje narzędzia w celu pokonania strat edukacyjnych (odpowiedzi kadry akademickiej)

N = 9475 osób

Źródło: Państwowa Służba Jakości Edukacji Ukrainy

Результати моніторингового дослідження базових аспектів організації освітнього процесу (якості, безпеки та ресурсів) в закладах фахової передвищої та вищої освіти в умовах воєнного стану у 2024 році (I етап). С. 27. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/Zvit_2024_I_etap_VO_FPO.pdf

Wzrost roli usług psychologicznych

22%

Według światowych szacunków WHO 1 na 5 osób (22%) mieszkających w strefie konfliktu cierpi na zaburzenia psychiczne

15 mln

Według szacunków Ministerstwa Zdrowia, w chwili wojny wsparcia psychologicznego potrzebują i będą potrzebowali około 15 milionów Ukraińców

1,5 mln

Według szacunków UNICEF 1,5 miliona dzieci w Ukrainie jest zagrożonych depresją, stanami lękowymi, zespołem stresu pourazowego i innymi chorobami psychicznymi

50%

Według wyników sondażu grupy socjologicznej „Rejtyng” prawie 50% ocenia swój stan emocjonalny jako bardzo napięty lub napięty

Zródło: WHO. Amid a year of relentless war, WHO Regional Director for Europe strengthens commitment for mental health services during visit to Ukraine. URL: <https://www.who.int/europe/news/item/16-02-2023-amid-a-year-of-relentless-war--who-regional-director-for-europe-strengthens-commitment-for-mental-health-services-during-visit-to-ukraine>; **Ministerstwo zdrowia Ukrainy**. Вплив війни на психічне здоров'я. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vpliv-vijni-na-psihichne-zdorovya-kolosalnij-viktor-lyashko>; **UNICEF**. War in Ukraine pushes generation of children to the brink, warns UNICEF. URL: <https://www.unicef.org/press-releases/war-ukraine-pushes-generation-children-brink-warns-unicef>; **Grupa socjologiczna „Rejtyng”** 24 загальнонаціональне опитування «Україна в умовах війни». Насстрої та економічне становище населення (5-7 вересня 2023). URL: <https://ratinggroup.ua/research/ukraine/dvadcyat chetverte zagalnonac onalne opituvanny ukra na v umovah v yni nastro ta ekonom chne stanovi.html>

Zniszczenia infrastruktury i relokacja instytucji szkolnictwa wyższego

Zniszczenia i uszkodzenia Uczelni

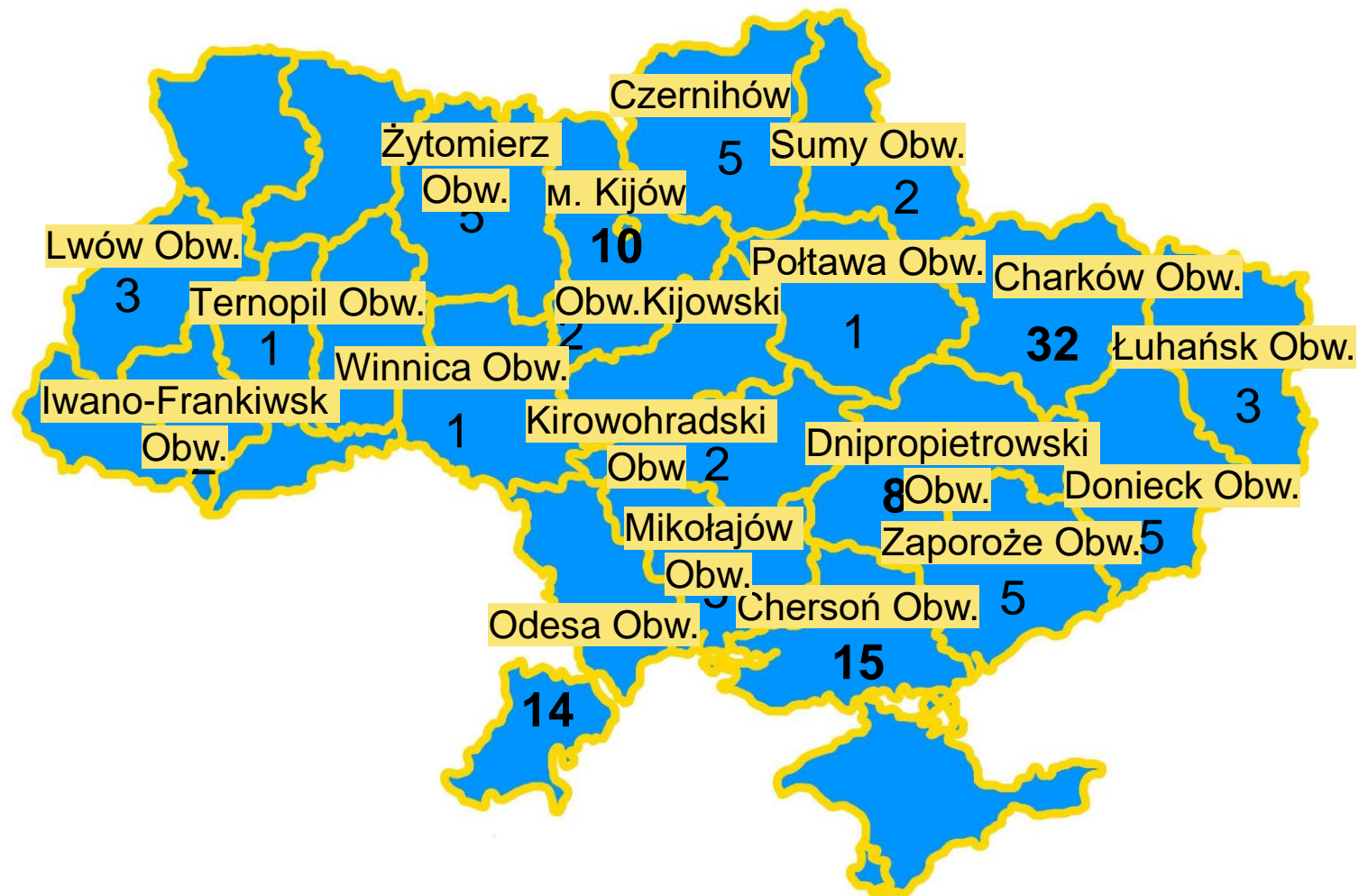
4 uczelnie zniszczone w całości
117 uczelni zostały uszkodzone
w **19** regionach Ukrainy

24.11.2024

**Charkowski Narodowy Uniwersytet imienia
W.N. Karazina**

*Źródło: Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy
Saveschools.in.ua. URL: <https://saveschools.in.ua>*

Zniszczenia i uszkodzenia Uczelni

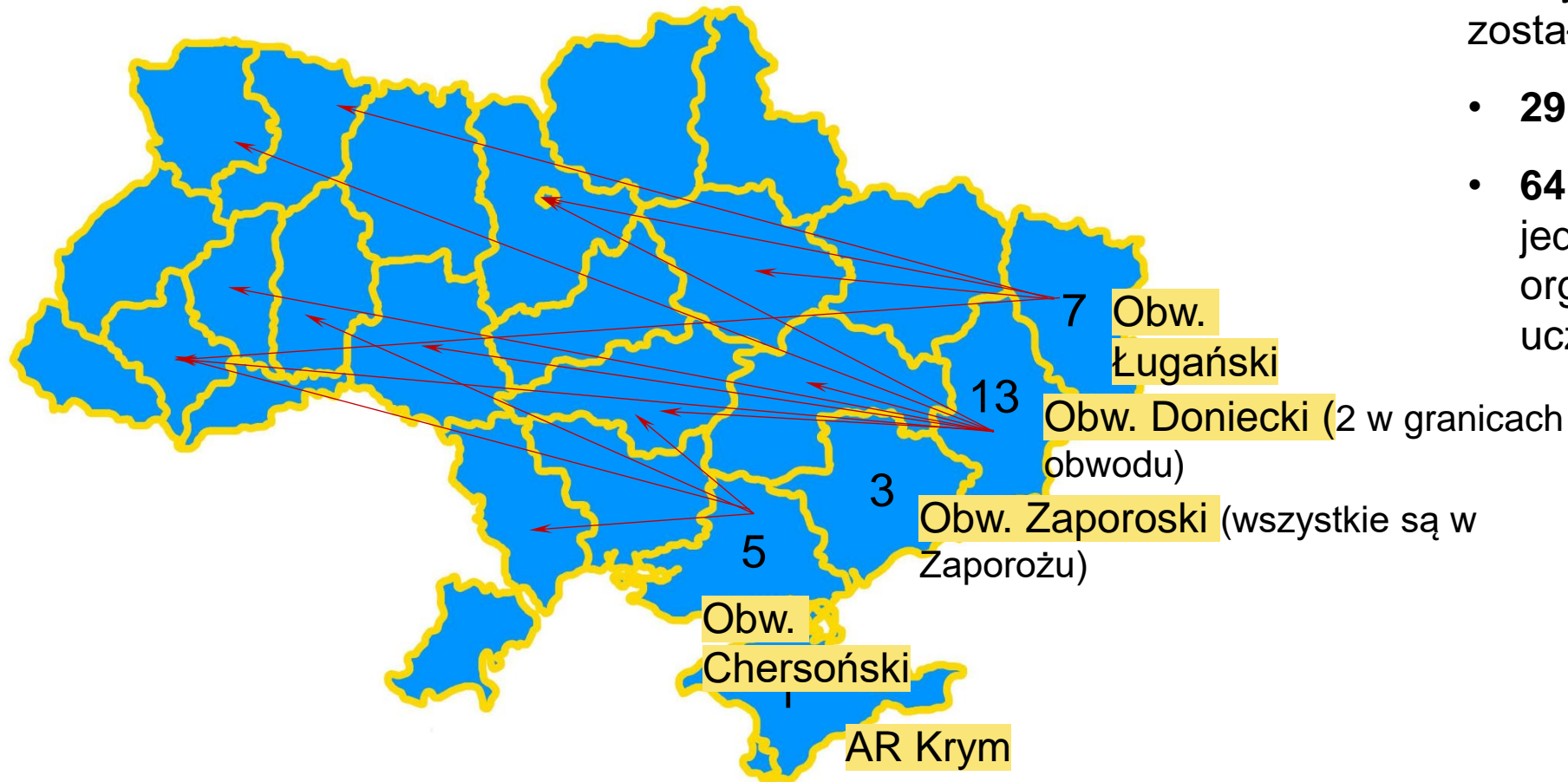

Źródło: Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy
saveschools.in.ua. URL: <https://saveschools.in.ua>

Uczelnie przeniesione, od 2014 r.

Poczynając od 2014 r.
zostało przeniesionych:

- **29** uczelni
- **64** wyodrębnionych jednostek organizacyjnych uczelnie (np. filie..)

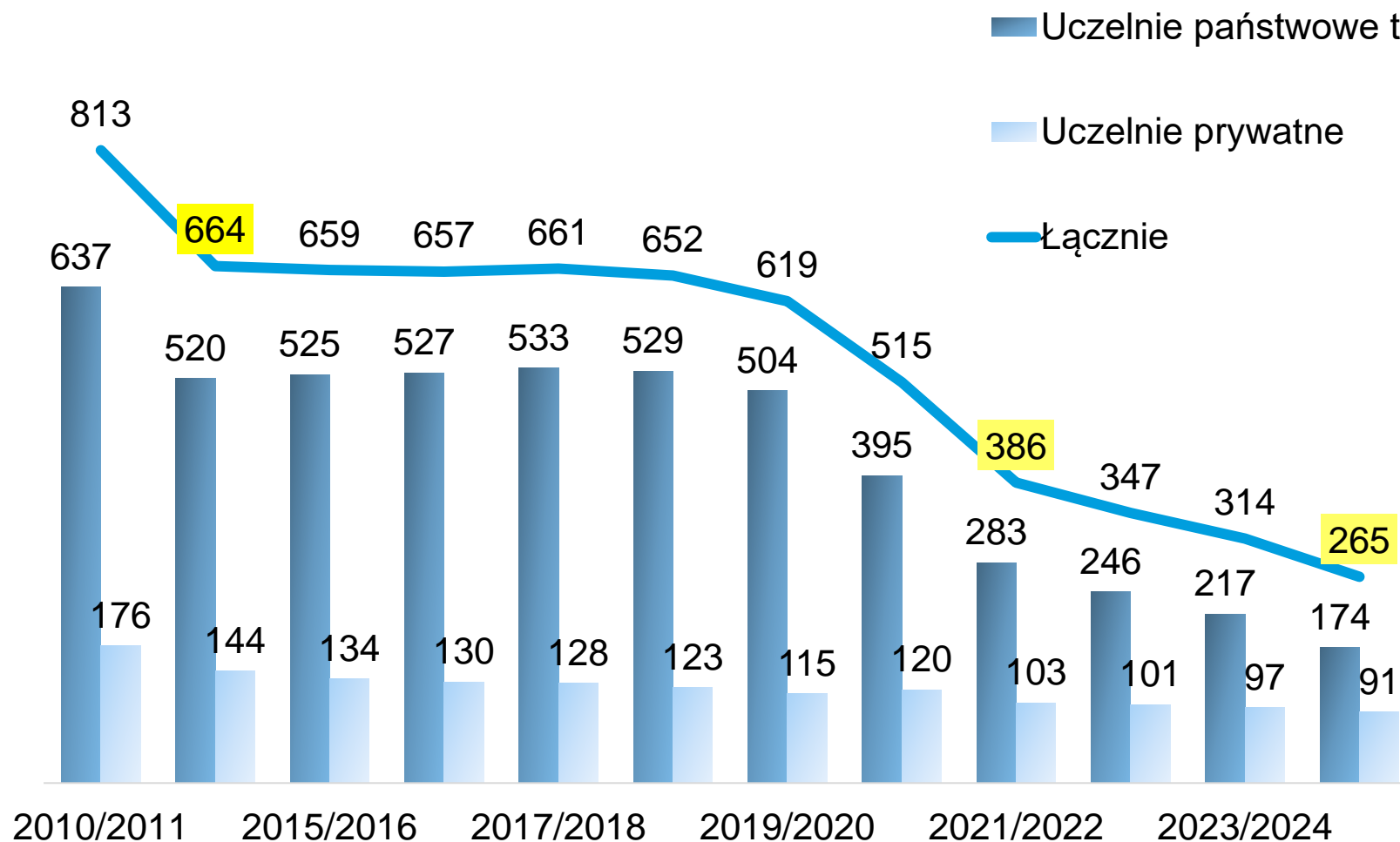
Źródło: Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy

Освіта і наука України в умовах воєнного стану: виклики, розвиток, повоєнні перспективи. Інформаційно-аналітичний збірник. С. 39-40.

URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf>

Wpływ wojny na liczbę studentów i nauczycieli akademickich

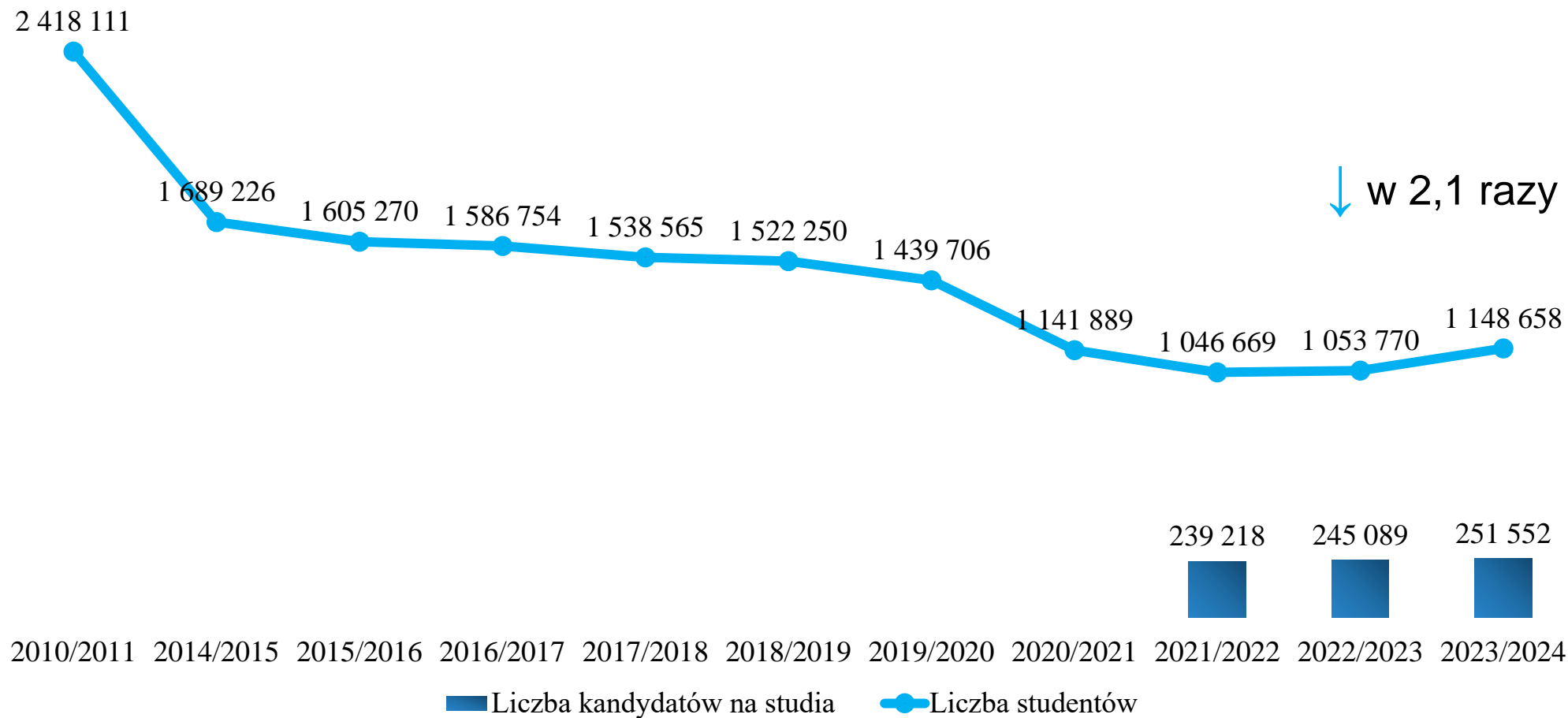
Liczba uczelni ukraińskich, 2010-2024

Przyczyny

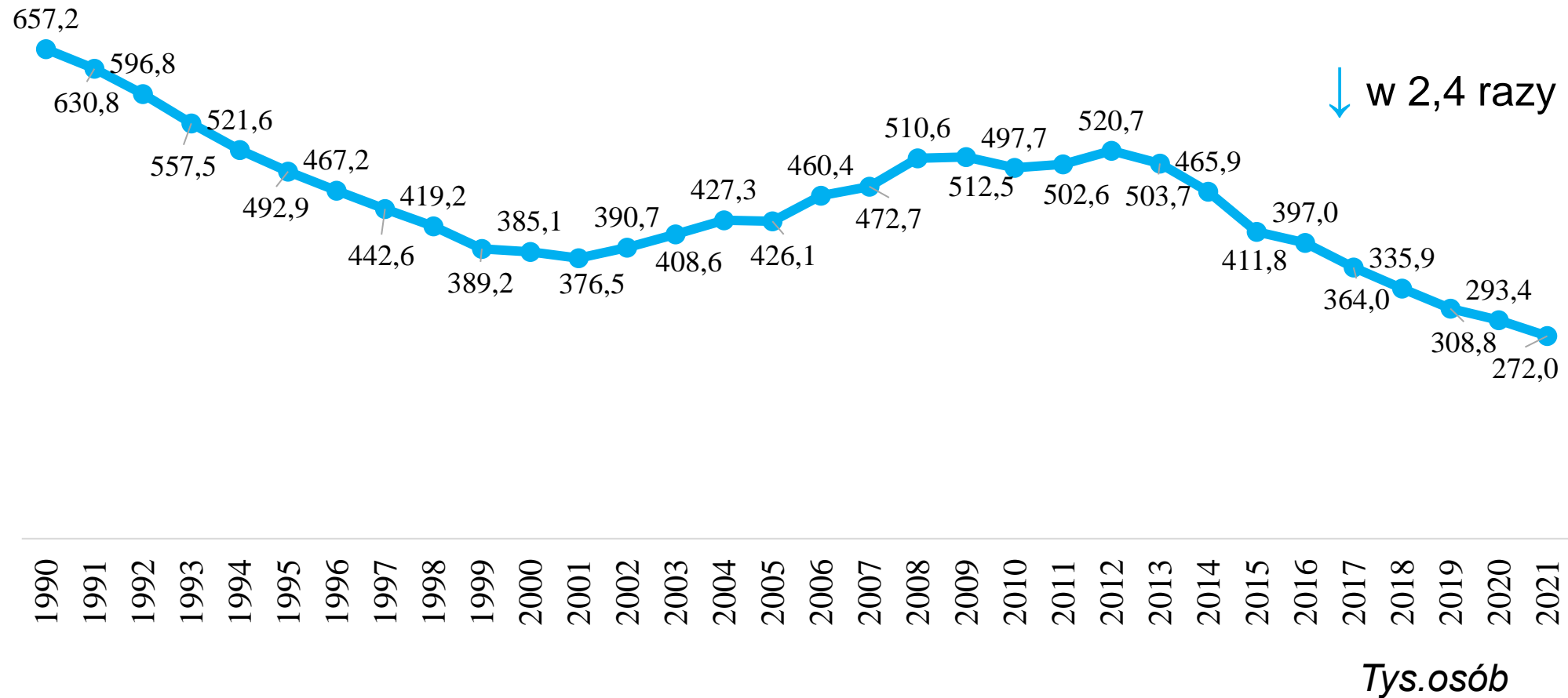
- 1) okupacja części terytorium Ukrainy
- 2) zakończenie działalności i konsolidacja
- 3) zmniejszenie liczby kandydatów na studia ze względu na:
 - 1) spadek liczby urodzeń
 - 2) emigrację

Liczba studentów, 2010-2024

Źródło: Państwowa Służba Statystyki Ukrainy
URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

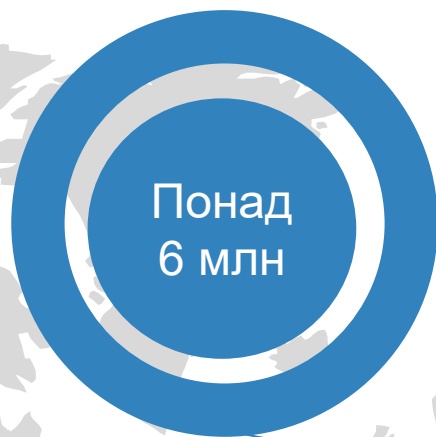
Wskaźnik urodzeń w Ukrainie, 1990-2021

Źródło: Państwowa Służba Statystyki Ukrainy
URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

Migracja za granicę

Bank Światowy,
maj 2022

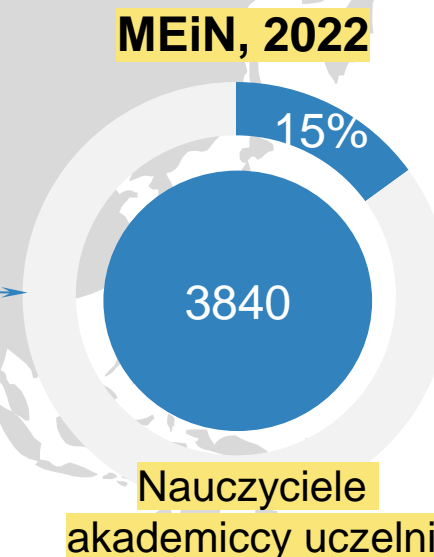
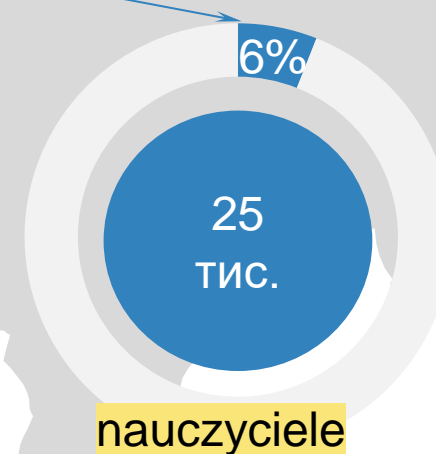
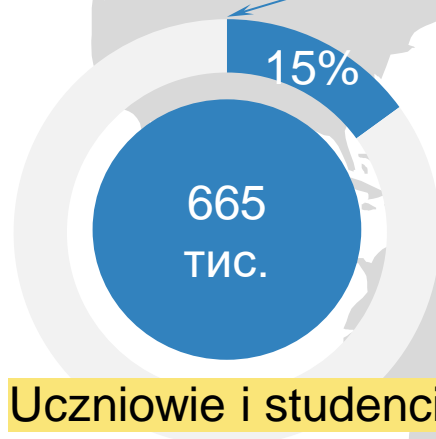

Więcej 6 mln
wyjechało za
granicę

UNHCR, listopad 2024 r.

6 785 900 Ukraińców posiadają
status uchodźcy za granicą

Z nich

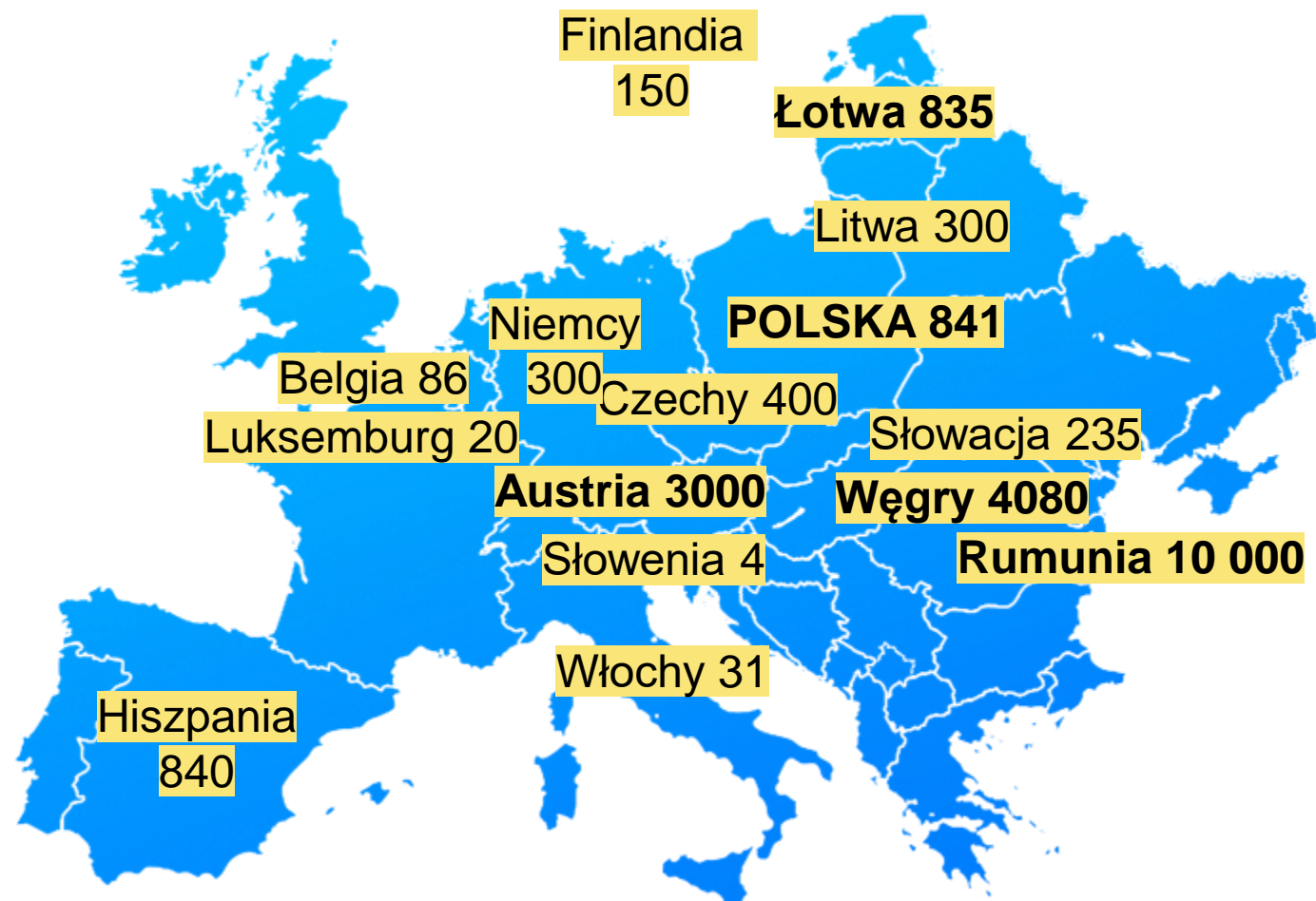
Źródło: Bank Światowy. Raport - Education: Impact of the War in Ukraine. 2022. URL: https://reliefweb.int/report/ukraine/education-impact-war-ukraine-may-2022?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwjY64BhCaARIsAIfc7Yax8l1NLEkog7HXCEo2jRrc0eUmGxW9J4qdiQqohfQjfkmwQqHLSgsaAgaSEALw_wcB;

UNHCR . URL: [https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine/;](https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine/)

Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy. Інформаційно-аналітична довідка про можливості провадження суб'єктами наукової та науково-технічної діяльності закладів вищої освіти та наукових установ їх професійної діяльності в умовах воєнного стану, в тому числі наукової діяльності молодих вчених. URL: <https://mon.gov.ua/nauka/nauka-2/informatsiyno-analitichni-materiali>

Liczba studentów z Ukrainy, których przyjęły do siebie kraje europejskie, lipiec 2022

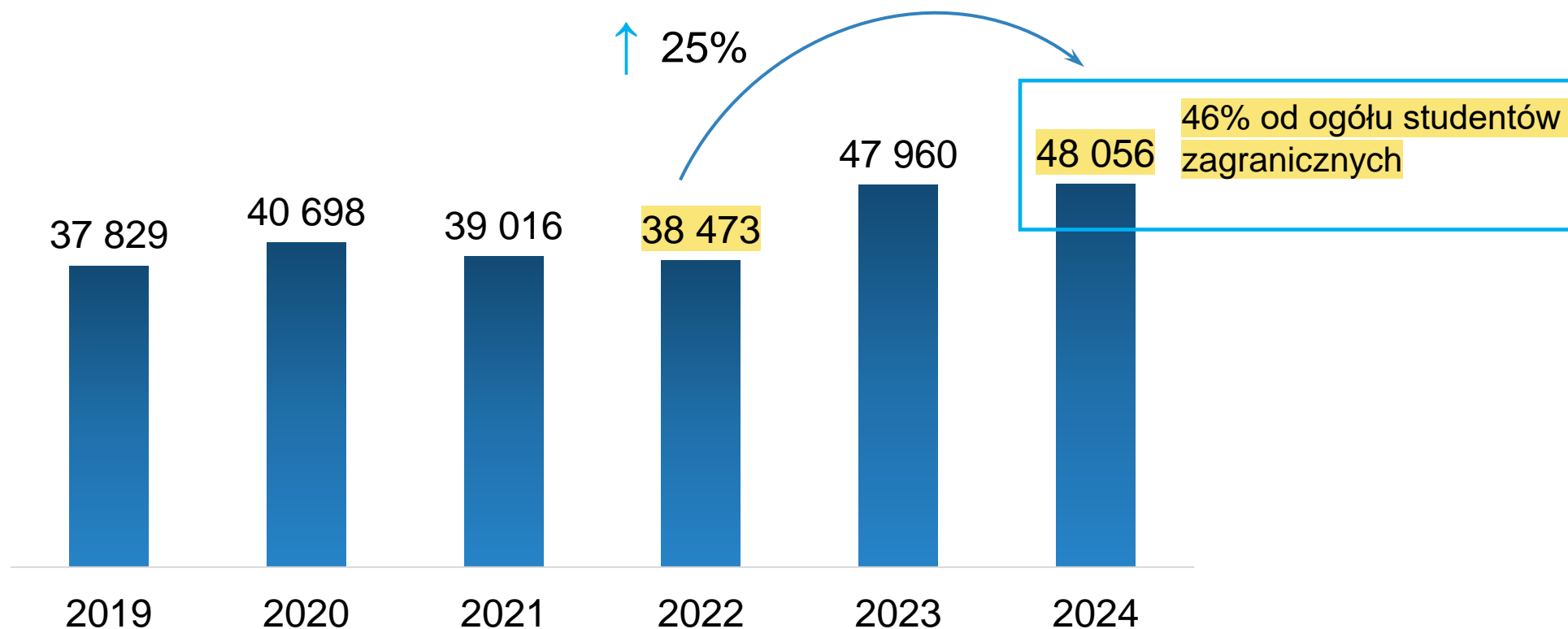
Wg. wyników ankiety EUA do narodowych konferencji rektorów

Źródło: *European University Association*

Support to Ukrainian higher education. Survey of national rector's conferences. 4 July, 2022. P. 9. URL: https://www.eua.eu/downloads/publications/presentation_support%20to%20ukrainian%20he_vers20-09-2022.pdf

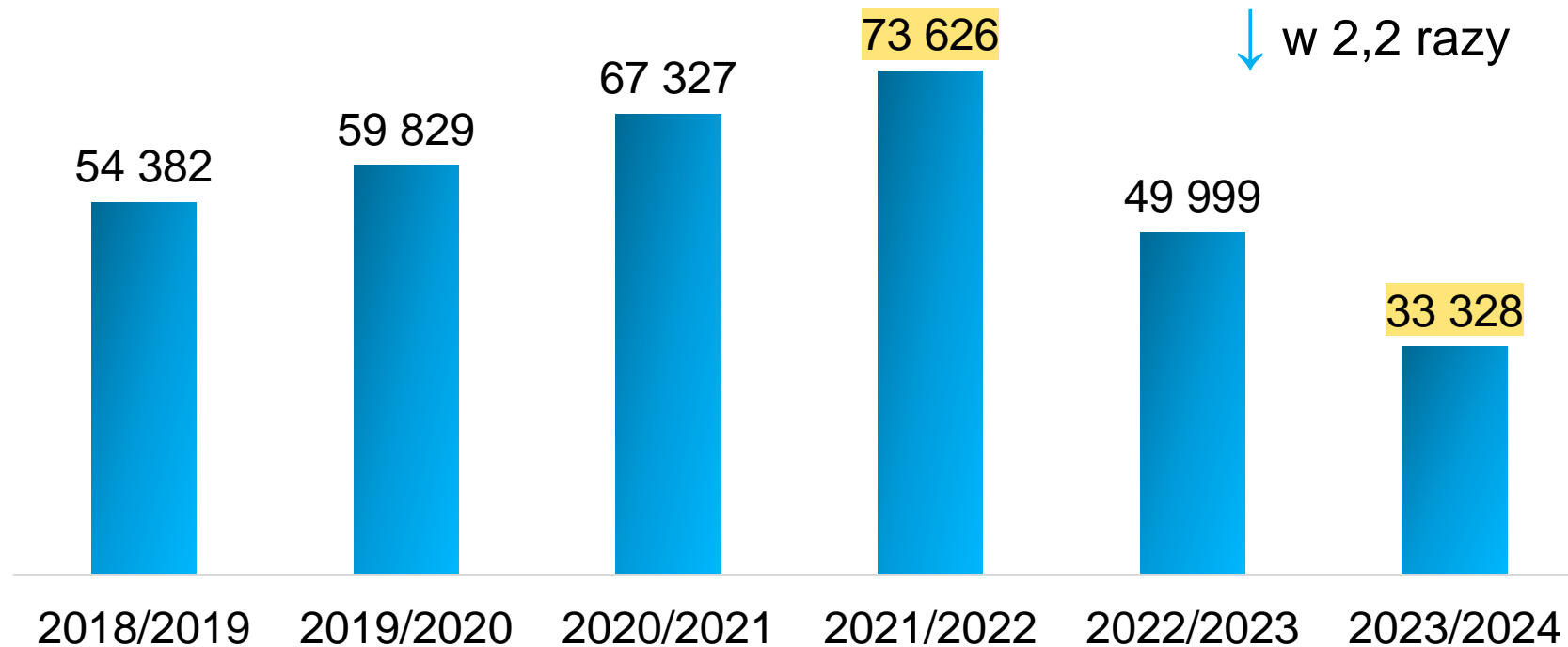
Liczba studentów ukraińskich w uczelniach polskich

Źródło: NAWA

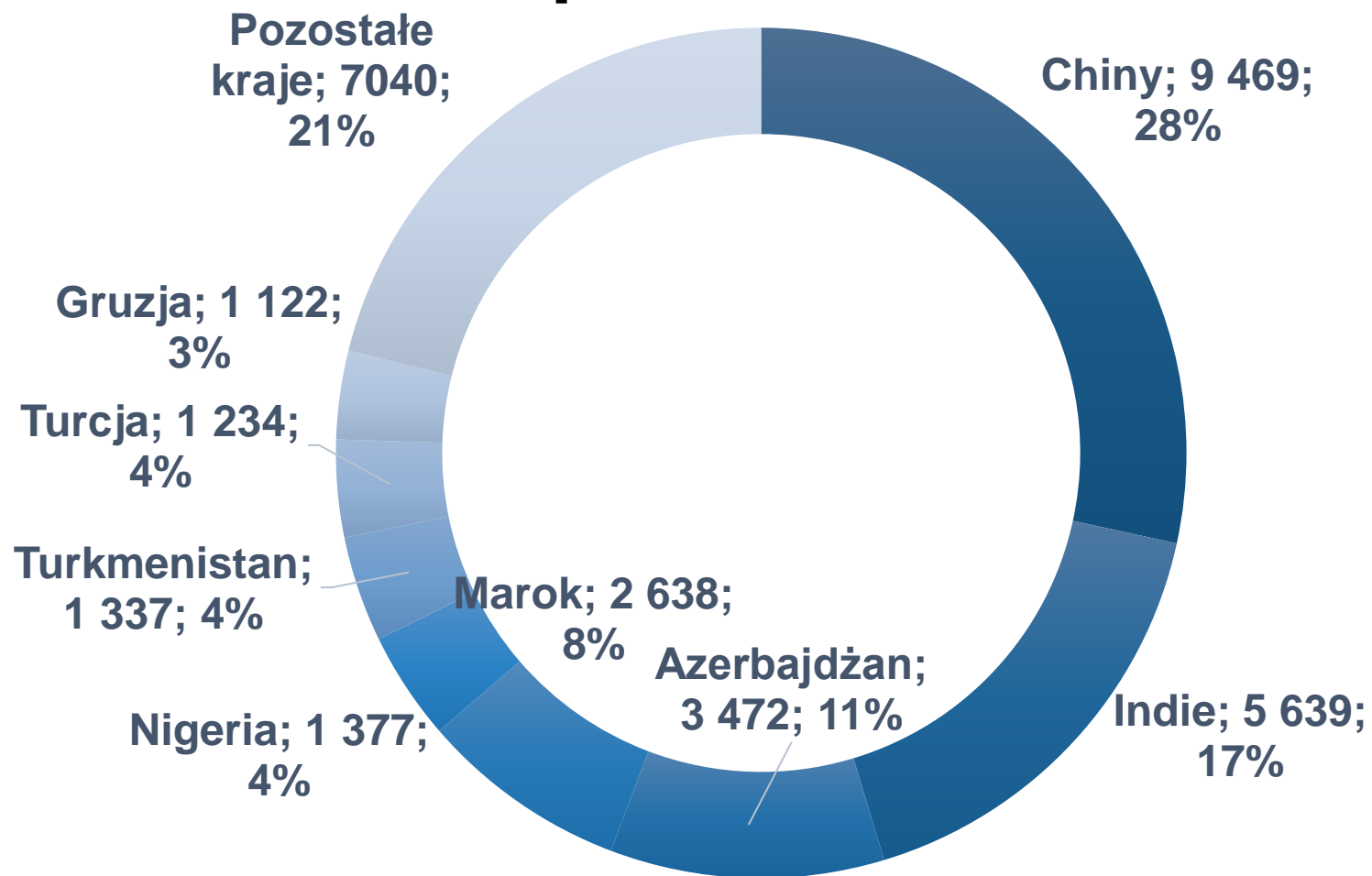
Institute of International Education. Project Atlas. Poland. URL: <https://www.iie.org/research-initiatives/project-atlas/explore-data/poland-2/>

Liczba studentów cudzoziemców, którzy kształcili się w uczelniach ukraińskich, 2018-2024

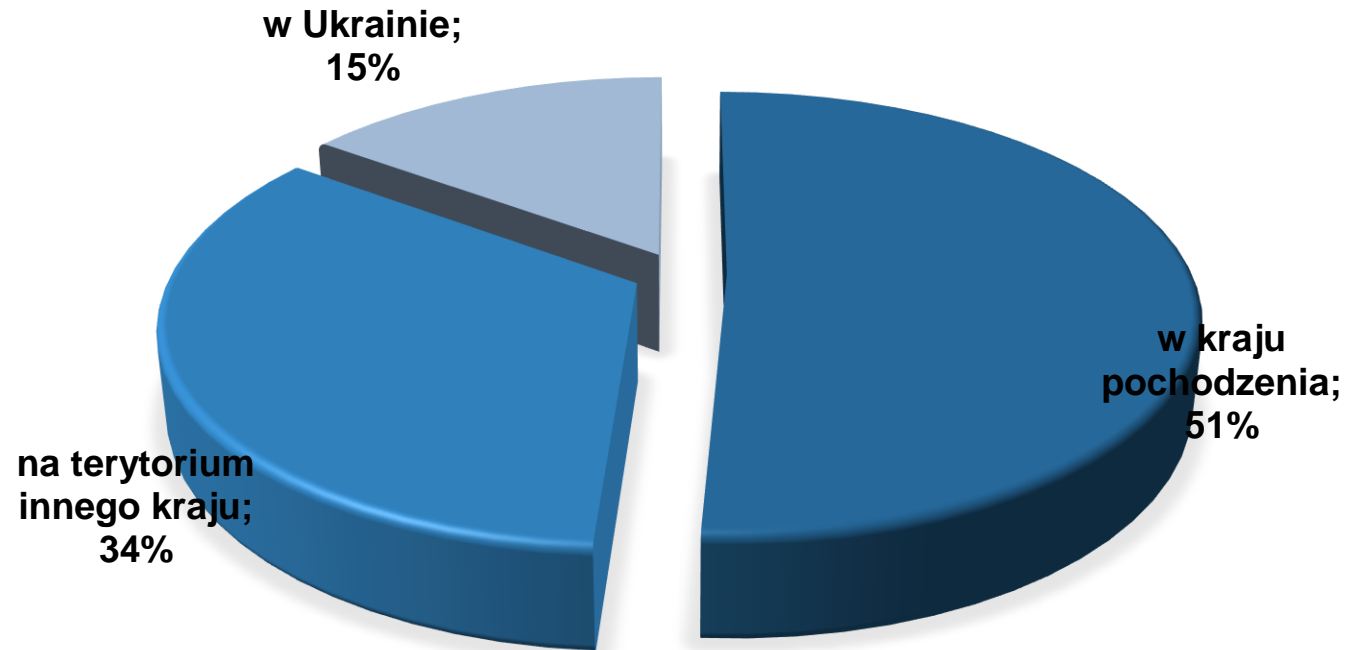

Źródło: Państwowa Służba Statystyki Ukrainy
URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

Liczba studentów cudzoziemców w uczelniach ukraińskich na początku 2023/2024 r.ak. wg. krajów pochodzenia

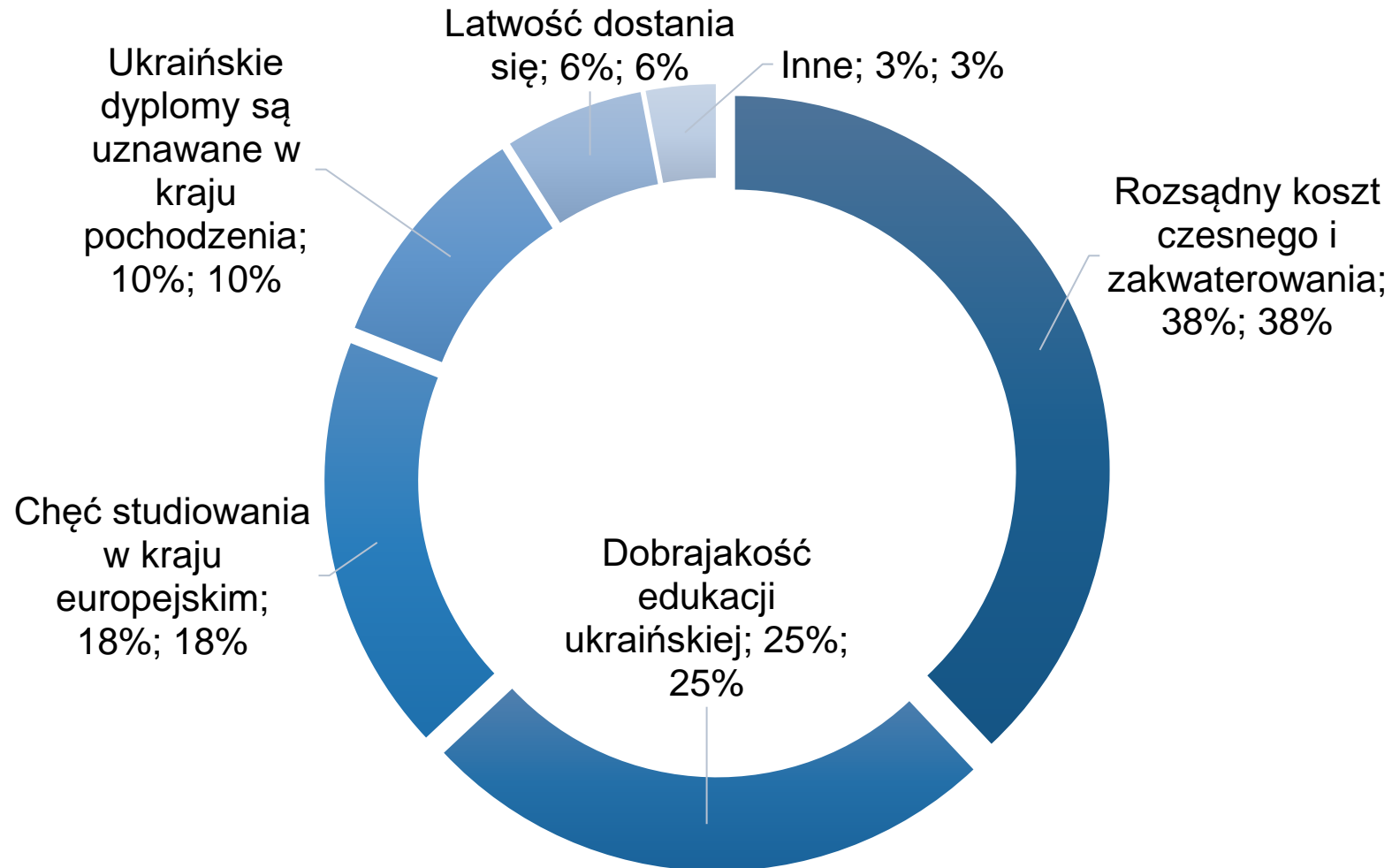
Na terytorium jakiego kraju przebywają studenci zagraniczni w czasie stanu wojennego, 2022-2023

Źródło: *Ukraińskie Państwowe Centrum Edukacji Międzynarodowej.*

Іноземні студенти в Україні під час війни (2022-2023). За загальною редакцією О.О. Шаповалової. Київ: Млин media. 2023. С. 55. URL: https://studyinukraine.gov.ua/wp-content/uploads/2024/04/ukr_Book_2023_compressed.pdf

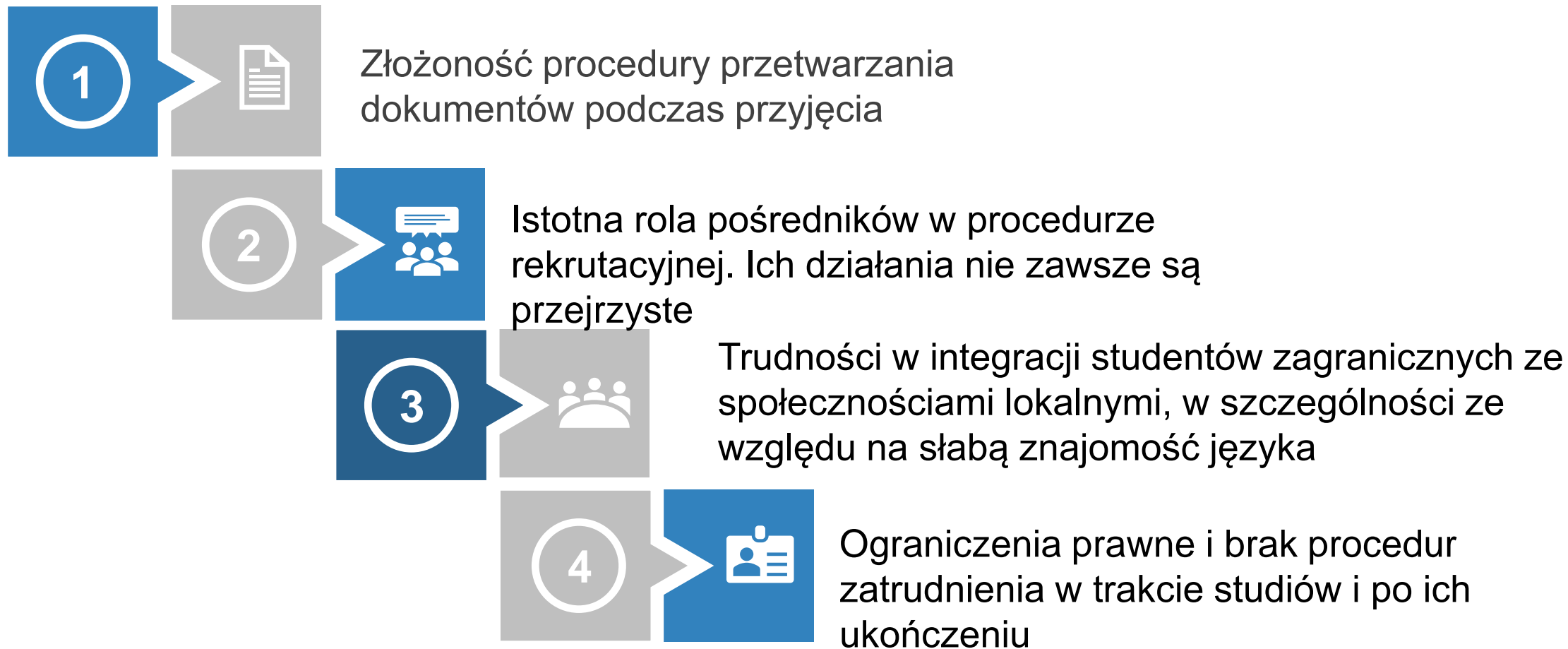
Dlaczego studenci zagraniczni wybierają uczelnie ukraińskie

Źródło: *Ukraińskie Państwowe Centrum Edukacji Międzynarodowej.*

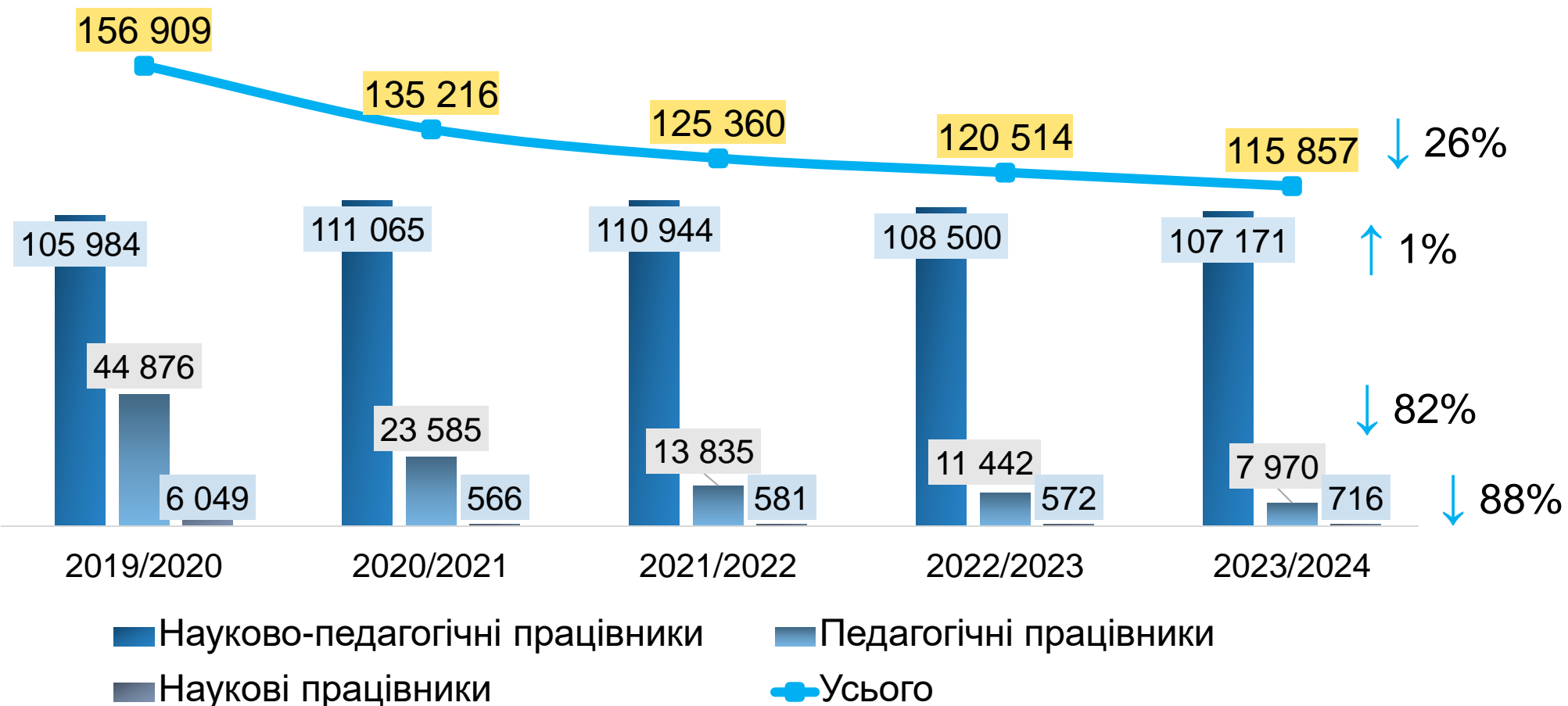
Іноземні студенти в Україні під час війни (2022-2023). За загальною редакцією О.О. Шаповалової. Київ: Млин media. 2023. С. 26. URL: https://studyinukraine.gov.ua/wp-content/uploads/2024/04/ukr_Book_2023_compressed.pdf

Trudności w procesie rekrutacji i studiów okiem studentów zagranicznych

Źródło: *Centrum Analityczne Cedoss*.

Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych, dydaktycznych i naukowych w uczelniach, 2019-2024

Przyczyny

- 1) Zmniejszenie liczby uczelni
- 2) Spadek liczby studentów
- 3) migracja

Straty kadrowe w związku z agresją rosyjską

Stan na 15.11.2023

Втрати	осіб
[są w wojsku] Liczba pracowników pełniących służbę w Siłach Zbrojnych Ukrainy, Gwardii Narodowej Ukrainy, innych strukturach Sektora Bezpieczeństwa i Obrony	434
[zginęli jako żołnierze] Liczba pracowników, którzy służyli w Siłach Zbrojnych Ukrainy, Gwardii Narodowej Ukrainy, innych strukturach Sektora Bezpieczeństwa i Obrony i zginęli podczas wykonywania obowiązków służbowych	9
[zginęli jako cywile] Liczba pracowników etatowych, którzy zginęli w wyniku działań wojennych	27
[pozostają w okupacji] Liczba pracowników zatrudnionych w pełnym wymiarze godzin, którzy przebywają na czasowo okupowanym terytorium	270
Усього	740

Źródło: Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy

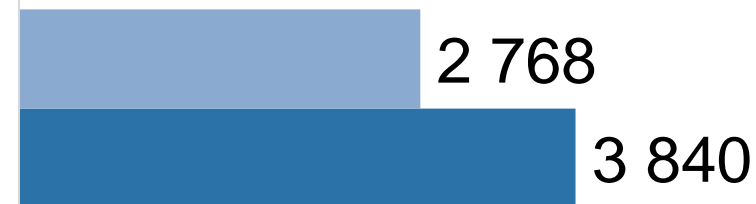
Інформація про втрати наукового кадрового потенціалу закладу вищої освіти/наукової установи, пов'язані із агресією російської федерації (заклади вищої освіти). URL: <https://mon.gov.ua/nauka/nauka-2/informatsiyno-analitichni-materiali>

Zewnętrzna i wewnętrzna migracja nauczycieli akademickich

Liczba pracowników naukowych i dydaktycznych, które zostały przesiedlone na inne terytoria wewnątrz Ukrainy

Liczba pracowników naukowych i dydaktycznych, które opuściły terytorium Ukrainy i wyjechały do innych krajów

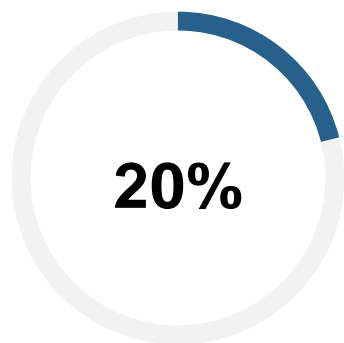

■ 15.11.2023 ■ 2022

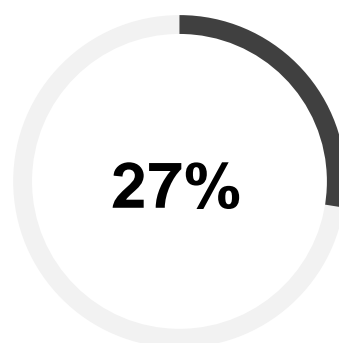
Źródło: Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy. Інформаційно-аналітична довідка про можливості провадження суб'єктами наукової та науково-технічної діяльності закладів вищої освіти та наукових установ їх професійної діяльності в умовах воєнного стану, в тому числі наукової діяльності молодих вчених; Інформація про стан організації праці наукових/науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти/наукової установи в умовах воєнного стану (заклади вищої освіти). URL: <https://mon.gov.ua/nauka/nauka-2/informatsiyno-analitichni-materiali>

Finansowanie szkolnictwa wyższego

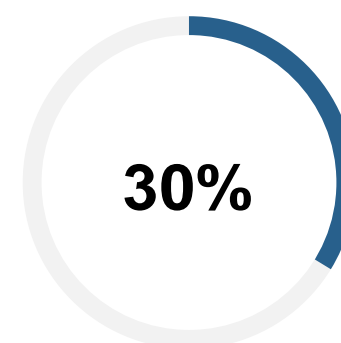
Problemy finansowe Uczelni w 2022

Niestabilność
w wypłacaniu
wynagrodzeń

Przerwy w
wypłacaniu
stypendiów
studentom i
doktorantom

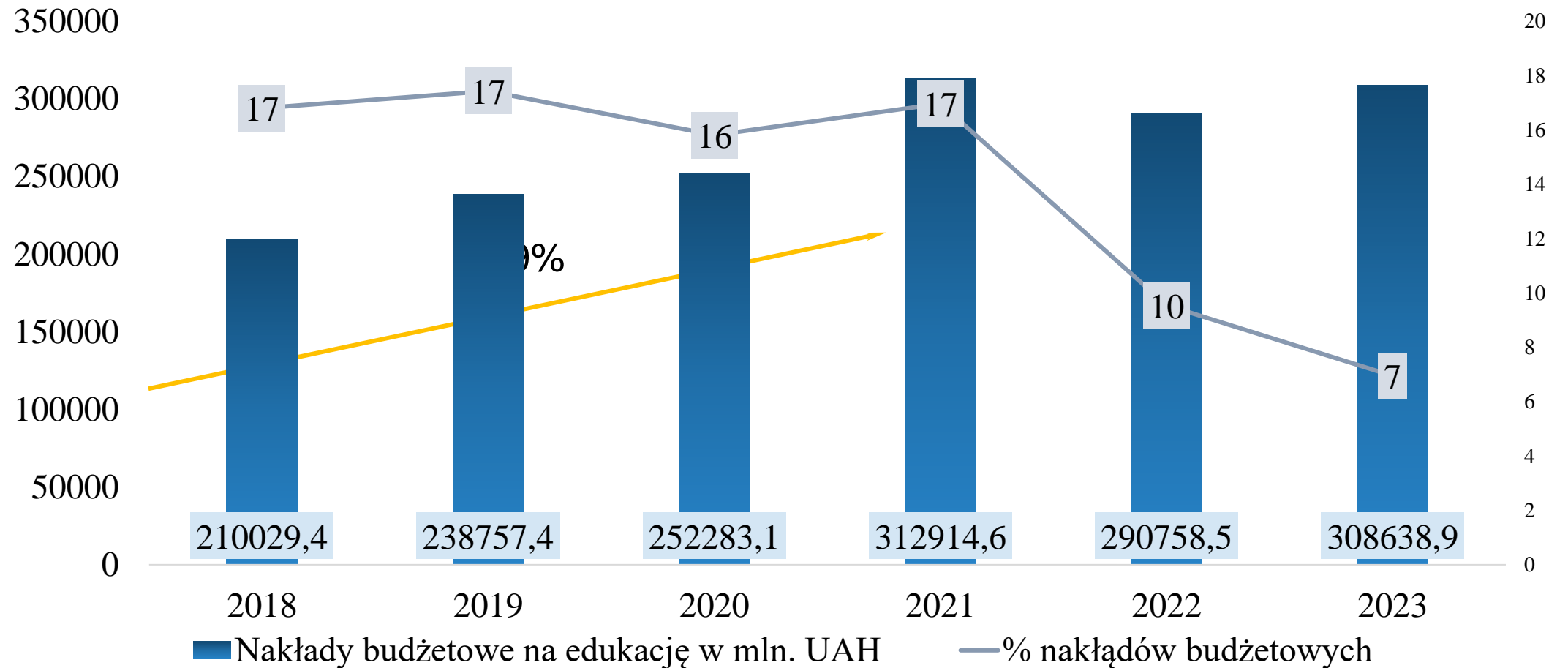
Straty dochodów –
obniżenie %
otrzymania czesnego
od studentów i
doktorantów

Czerwiec – sierpień 2022

Źródło: **Ministerstwo Edukacji i Nauki**

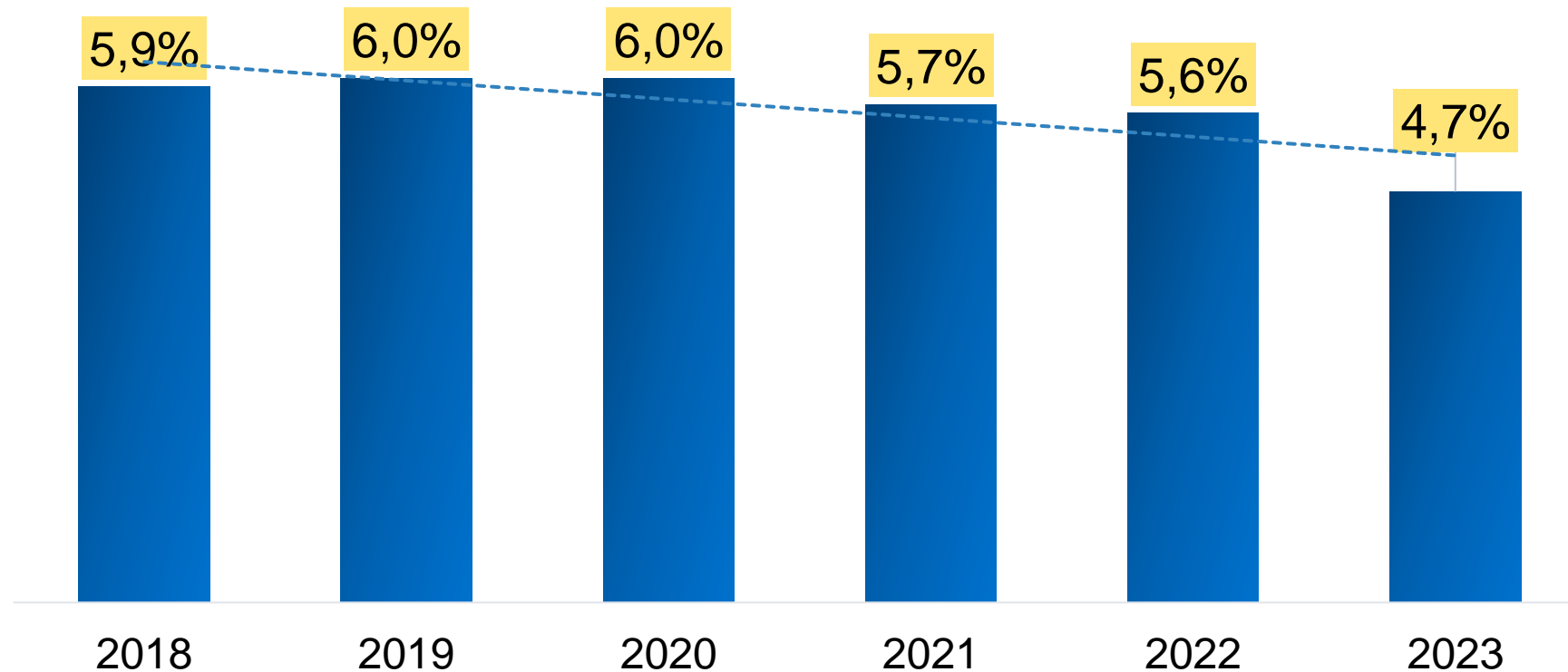
Оцінювання потреб вищої освіти України. Первинний аналіз 25 червня – 04 серпня 2022. С. 3. URL:
https://osvita.ua/doc/files/news/870/87068/ukraine_higher_education_initial_report.pdf

Wydatki z budżetu państwa na edukację 2018-2023

Źródło: **Ministerstwo Finansów Ukrainy**
URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/>

Nakłady budżetowe na edukację, % GDP, 2018-2023

Źródło: **Ministerstwo Finansów Ukrainy**
URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/>

**Trendy i wizje rozwoju szkolnictwa
wyższego w Ukrainie w
międzynarodowych i krajowych
dokumentach strategicznych**

Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Ukrainie na lata 2022-2032

Kierunki strategiczne rozwoju szkolnictwa wyższego

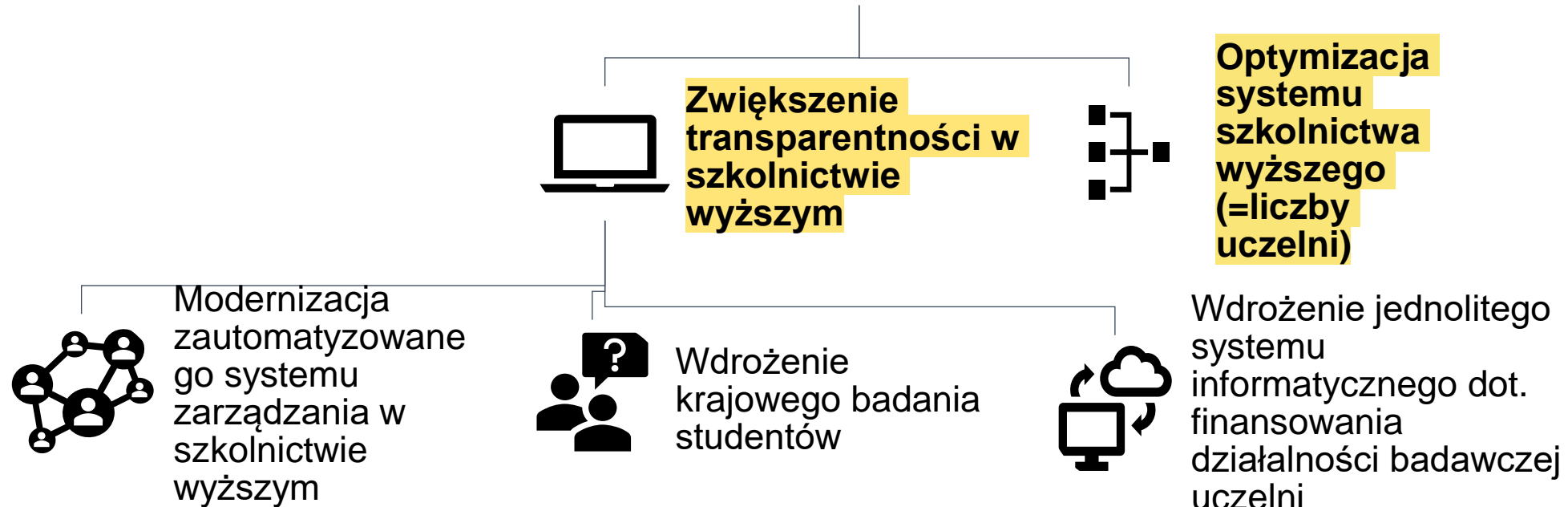
Integracja w Europejski Obszar Szkolnictwa Wyższego	Udoskonalenie systemu szkolnictwa wyższego zgodnie z zasadami Procesu Bolońskiego Harmonizacja standardów z międzynarodowymi ramkami kwalifikacji Intensyfikacja mobilności studentów i wykładowców
Podniesienie jakości kształcenia	Wdrożenie systemu kształcenia student-centered Rozwój wewnętrznych systemów zapewniania jakości Integracja efektów badań naukowych w proces dydaktyczny
Cyfryzacja	Zwiększenie dostępu do nowoczesnych narzędzi cyfrowych dla edukacji Utworzenie infrastruktury dla kształcenia niestacjonarnego
Internacjonalizacja	Zwiększenie liczby student cudzoziemców Integracja uczelni ukraińskich na arenie międzynarodowej szkolnictwa wyższego Udoskonalenie znajomości języków obcych studentów i kadr akademickiej
Autonomia finansowa i skuteczność	Udoskonalenie zarządzania zasobami uczelni i poszerzenie autonomii finansowej Zwiększenie przychodów z alternatywnych źródeł finansowania
Inkluzywność i dostępność edukacji	Wsparcie społecznie wrażliwych grup studentów i doktorantów Dostosowanie się infrastruktury do osób z niepełnosprawnościami

Projekt Banku Światowego w Ukrainie „Udoskonalenie szkolnictwa wyższego Ukrainy dla efektów” (2021-2026)

Budżet - 200 mln \$

Określone
priorytety
strategiczne

Źródło: **Bank Światowy**

Ukraine Improving Higher Education for Results Project. URL: <https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/project-detail/P171050>

Wizja przyszłości szkolnictwa wyższego (MEiN, 2023)

Główne priorytety działalności

Cel do osiągnięcia:

Uczelnie to środowiska zapewniające maksymalne możliwości samorealizacji każdego obywatela, a Ukraina jest uznawana za kraj światowej klasy i wysokiej jakości edukacji i innowacji badawczych

Tworzenie włączającego środowiska akademickiego

1. Modernizacja infrastruktury uczelni w celu zapewnienia równego dostępu, w tym dla grup znajdujących się w trudnej sytuacji
2. Poszerzanie możliwości samorealizacji studentów i nauczycieli

Integracja z międzynarodowym obszarem szkolnictwa wyższego

1. Rozwój mobilności akademickiej, wspólne programy kształcenia i partnerstwa z uczelniami zagranicznymi
2. Uznawanie ukraińskich kwalifikacji w Europie i na świecie

Udoskonalenie/poprawa jakości kształcenia

1. Aktualizacja treści programów studiów z uwzględnieniem współczesnych osiągnięć nauki
2. Zapewnienie sprawiedliwej i przejrzystej rekrutacji
3. Kształcenie nowych kompetencji odpowiadających wyzwaniom globalizacji i rynku pracy

Wsparcie nauczyciela

1. Zapewnienie konkurencyjnych wynagrodzeń nauczycielom
2. Rozwój kompetencji przywódczych, naukowych i dydaktycznych

Autonomia i efektywne zarządzanie

1. Rozszerzanie autonomii uczelni przy jednoczesnym zapewnieniu rozliczalności i przejrzystości
2. Wprowadzenie nowych modeli finansowania, takich jak granty i stypendia socjalne

Wyzwania szkolnictwa wyższego według Raportów Komisji Europejskiej na temat przygotowań Ukrainy do członkostwa w UE

- **Niewystarczające finansowanie**, co ogranicza modernizację i innowacyjność infrastruktury
- **Nieefektywne mechanizmy podziału środków**, w szczególności brak konkurencyjnego wyboru projektów
- **Odływ talentów**, słabo rozwinięte mechanizmy przyciągania specjalistów z diaspory
- **Nierówna jakość kształcenia** pomiędzy uczelniami, niedopasowanie programów studiów do współczesnych wyzwań rynku pracy i wymagań innowacyjnej gospodarki
- **Trudności we wdrażaniu reform**
- **Ograniczona integracja nauki i edukacji**
- **Dostęp do edukacji pozostaje wyzwaniem** dla grup społecznych znajdujących się w trudnej sytuacji
- **Baza technologiczna jest niewystarczająco rozwinięta**, co utrudnia cyfryzację procesów edukacyjnych i integrację nowoczesnych technologii w edukacji
- **Niewystarczająca integracja w środowisko międzynarodowe**, poziom zaangażowania w międzynarodową współpracę edukacyjną i naukową pozostaje niższy od średniej europejskiej

**Perspektywy rozwoju szkolnictwa
wyższego w Ukrainie –
możliwe scenariusze**

Scenariusz optymistyczny: odbudowa ze wsparciem międzynarodowym

Uwarunkowania

- Szybkie zakończenie wojny lub znaczne ograniczenie działań wojennych
- Brak blackoutów
- Międzynarodowe wsparcie poprzez finansowanie, granty i pomoc
- Przyspieszenie reform
- Nowa operacjonalizacja realizacji strategii rozwoju szkolnictwa wyższego
- Zaangażowanie sektora prywatnego w działalność badawczą poprzez tworzenie partnerstw publiczno-prywatnych

Perspektywy/kierunki

- Infrastruktura: odbudowano ponad 70% zniszczonych obiektów infrastruktury naukowo-dydaktycznej
- Integracja międzynarodowa: Ukraina staje się pełnoprawnym członkiem Karty Erasmus, „Horyzontu Europa”, Europejskiej Przestrzeni Badawczej
- Finansowanie: Wydatki na naukę rosną do 1% PKB
- Innowacje: Poziom innowacyjnego rozwoju sięga 50–60% średniej UE
- Kadra: powrót do 70% studentów i nauczycieli akademickich, którzy wyjechali za granicę
- Wynagrodzenie w sektorze jest wyższe niż przeciętne wynagrodzenie w gospodarce Ukrainy
- Pełne wdrożenie systemu otwartej nauki zapewniającego dostęp do zasobów dydaktycznych i naukowych

Czynniki wpływu

- Wzrost PKB
- Wzrost wydatków na edukację/szkolnictwo wyższe
- Ważna rola partnerów międzynarodowych w odbudowie sektora edukacji i nauki
- Uruchomienie/ożywienie regionalnych programów strategicznych stymulujących rozwój klastrów innowacyjnych
- Wzrost zaufania do ukraińskiego szkolnictwa wyższego ze strony społeczeństwa i biznesu
- Opracowanie nowych modeli wynagradzania pracowników w oparciu o wyniki pracy
- Podniesienie prestiżu zawodu akademickiego w społeczeństwie ukraińskim
- Wprowadzenie skutecznego systemu akredytacji instytucjonalnej
- Autonomia finansowa uczelni

Scenariusz pesymistyczny: Kryzys systemowy przez trwającą wojnę

Uwarunkowania

- Przedłużająca się wojna z nowymi falami zniszczenia infrastruktury edukacyjnej LUB zakończenie wojny na niekorzystnych dla Ukrainy warunkach
- Ograniczona pomoc międzynarodowa ze względu na wyczerpywanie się partnerów i niestabilność geopolityczną
- Brak kompleksowych reform i brak środków na ożywienie gospodarcze
- Pasywność społeczności zarządzającej uczelniami, brak zrozumienia wyzwań i opór wobec reform

Perspektywy/kierunki

- Infrastruktura: Znaczna część obiektów akademickich pozostaje zniszczona (do 50%), w niektórych regionach – do 70%
- Integracja międzynarodowa: Ukraina prawie nie uczestniczy w programach europejskich ze względu na słaby potencjał instytucjonalny
- Finansowanie: Wydatki na naukę utrzymują się na poziomie 0,2-0,3% PKB
- Innowacje: Poziom innowacyjnego rozwoju spada – poniżej 30% średniej UE
- Kadra: masowa migracja elektrowni jądrowych, młodych naukowców i studentów, co osłabia potencjał naukowy kraju
- Płace w sektorze edukacji spadają (pozostając jednymi z najniższych w gospodarce Ukrainy)

Czynniki wpływu

- System szkolnictwa wyższego funkcjonuje wyłącznie dzięki inicjatywom lokalnym, przy ograniczonych środkach
- Upadek sektora, zwłaszcza w branżach zaawansowanych technologii
- Zarządzanie ręczne w sektorze szkolnictwa wyższego, ograniczające poziom autonomii we wszystkich wymiarach
- Słaba współpraca uczelni z Ministerstwem
- Państwo ignoruje nauczycieli i naukowców, którzy są wewnątrznie przesiedleni lub za granicą

Scenariusz optymalny/bardziej realistyczny: odbudowa podczas wojny

Uwarunkowania	Perspektywy/kierunki	Czynniki wpływu
<ul style="list-style-type: none">• Wojna trwa w formie przedłużającego się konfliktu, który ogranicza dostęp do zasobów i komplikuje reformy• Kontynuacja wsparcia międzynarodowego, ale w ograniczonych ilościach ze względu na globalne wyzwania gospodarcze• Powolne ożywienie gospodarki, które pozwala jedynie na częściowe finansowanie nauki i edukacji• Częściowy sukces reform	<ul style="list-style-type: none">• Infrastruktura: Odbudowano około 50% uszkodzonych obiektów akademickich.• Integracja międzynarodowa: Stopniowo wzrasta udział w programach europejskich• Powolne zwiększanie udziału w programach UE finansujących odbudowę infrastruktury badawczej• Finansowanie: Wydatki na naukę stopniowo rosną do 0,5% PKB• Innowacyjność: Poziom innowacyjnego rozwoju sięga 40% średniej UE• Kadry: Utrzymuje się tendencja umiarkowanych wyjazdów za granicę, ale dzięki programom międzynarodowym udaje się utrzymać część młodych naukowców• Częściowy powrót osób, które wyjechały za granicę, dzięki sprzyjającym warunkom• Płace w szkolnictwie wyższym rosną szybciej niż średnia w gospodarce	<ul style="list-style-type: none">• Działania mają na celu mobilizację zasobów krajowych i wykorzystanie dostępnych grantów międzynarodowych• Odbudowa na ograniczoną skalę, z priorytetem dla najbardziej dotkniętych regionów/obiektów• Stopniowy wzrost zaufania społeczeństwa i biznesu do ukraińskiego szkolnictwa wyższego

Dziękujemy za uwagę!

Svitlana Tsymbaliuk,
Kijowski Narodowy Uniwersytet Ekonomiczny imienia Wadyma Hetmana
Iryna Degtyarova,
SGH, Fundacja Rektorów Polskich

4 grudnia 2024 r.